

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindellicorum, Anno MDCCXIII.

Controversia Particularis II. De Justis & Sanctis alterius vitæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

CONTROVERSIAM PARTICULARIS II

De Justis & Sanctis alterius vite.

Quinque animarum receptacula post hanc vitam agnoscunt Catholici. 1. Est *Infernus*, quo nomine simpliciter prolato ordinariè intelligitur locus damnatorum, in quo aternas & dirissimas pœnas sustinere debent decedentes cum uno vel pluribus peccatis mortalibus. 2. *Purgatorium*, in quo animæ purgantur & puniuntur temporaliter, quæ decedunt cum uno vel pluribus peccatis venialibus, vel pœnam ex dimissis quoad culpam mortalibus adhuc residuam in hac vita nondum exsolverunt. 3. *Limbus puerorum*, in quo cœli gaudiis aeternum exclusi collocantur illi, qui sine Baptismo decedunt, nullo tamen peccato mortali personali se inquinârunt. 4. *Limbus Puerorum*, quod olim ante Christi adventum devenerunt Patriarchæ & alii homines sancti, ac in statu gratiæ decedentes, saltem postquam in Purgatorio, siquid eluendum ipsis adhuc adhæsît, perfectè ab omni culpæ &

pœnæ reatu liberati sunt. 5. Denique est *Cœlum*, in quod animæ Sanctorum, vel in hac vel in altera vita plenè ab omni inquinamento purgata, admittuntur, ut ibi Deo, & perfectæ felicitate fruantur in omnem aeternitatem. Ex his quinque receptaculis prima quatuor juxta communem sunt in terra situ, ac ideo etiam subinde *infernus*, & eorum inquilini dicuntur *inferi*, quamvis ordinariè infernus appelletur solus locus dæmonum, & hominum aternis pœnis tam *sensûs* quàm *damni* adjudicatorum, qui locus est infimus & in centro terræ esse putatur, cui proximus est Purgatorium, dein Limbus infantum, denique Limbus Patrum, qui hodie translatis in cœlum Patribus vacuus est. Præcipuè nobis lis est cum Sectariis de Purgatorio, & cœli incolis, utpote qui alium præter cœlum & infernum pro animabus alterius vite locum non admittunt.

ARTICULUS I.

De Justis in altera vita adhuc purgandis.

SUMMARIUM.

1. *Purgatorij nomine intelligitur locus, in quo anima juxta dæmonum purgantur ad aliquod tempus igne vel alijs pœnis.*

2. Et

2. Et in hoc sensu, utrum existat, queritur.
3. Catholici affirmant, & solide probant.
4. Lutherani negant, quamvis pro defunctis recte fundi preces concedant.
5. Pro se nequicquam adducunt Scripturam.
6. Quando morientibus cum peccato veniali remittatur illud quoad culpam.
7. Potest manere reatus pena post culpam dimissam.
8. Satisfactionibus & meritis Christi nihil demitur per assertionem Purgatorij.
9. Non est paritas Sacramenti Pœnitentia essentialiter sumpta cum Baptismo.
10. Neque tolluntur peccata venialia & reatus pœne per mortem, aut per fidem actualem morientium, aut per non-imputationem.
11. Quid Græci Patres, & ex Latinis S. August. senserint de Purgatorio.
12. Quid sint pia suffragia, quibus contra Hereticos
13. Juvari à vivis animas Purgantes docent Catholici.
14. Quo sensu orent, ne animas defunctorum absorbeat tartarus, aut ne pœnas inferni sustineant.
15. Quamvis Deus non puniat unum pro altero, tamen acceptat preces unius pro altero.

§. I.

An existat Purgatorium ?

1. Sciendum 1. Purgatorij nomine intelligi locum, in quo animæ justæ defunctorum purgari debent igne vel alijs pœnis, donec ab omni culpæ & pœnæ reatu penitus emundatæ valeant cœlum ingredi. Existere talem locum, tanquam fide Divina certum docent Catholici, Sectarj verò moderni cum Waldensibus & Albigenibus eum pertinacissimè negant, & perulantissimè irrident tanquam figmentum avarorum Sacerdotum, ex Millis funeralibus lucrui captantium. Lutherus illorum coryphæus modò cum ipsis, modò cum Catholicis sentit; nam in Disput. Lips. 8. Julij 1519. habita ait: *Credo fortiter, imò ausim dicere, scio Purgatorium esse: facile persuadeor, in Scriptura de eo fieri mentionem &c. Ego nihil de Purgatorio novi, nisi animas ibi pati, nostris operibus & orationibus juvandas.*
2. Sc. 2. Questionem præcisè in hoc versari: utrum detur locus, in quo aliquæ animæ justorum post hanc vitam pœnas aliquas per aliquod tempus sustinere debeant, & sic purgari ab omni sibi adhuc adhærente macula, donec plenè purgentur, & aptæ fiant ad visionem DEI in cœlis. Unde questio non est 1. de modo, quo torquentur animæ,

ma, an scilicet igne materiali, ut plerique sentiunt, an aqua, an frigore, an à dæmonibus, quam atrociter, an omnes eodem tormenti genere &c. 2. Neque de loco, an scilicet omnes torquentur infra terram, an in aliquo carcere simul congregata &c. 3. Neque de tempore, quamdiu scilicet pro quolibet peccato luendum sit. 4. Neque de personis, an omnes debeant transire Purgatorium, quam determinatè ibi hæreant &c. Quia de his nihil revelatum, nihil definitum esse, Catholici farentur: sed solùm ejusmodi locum existere, in quo saltem quibusdam per aliquod tempus irrogantur pœnæ pro ratione delicti, & reatûs pœnæ nondum solutæ, contendimus.

3. Dicendum. Existit Purgatorium in sensu explicato. Probat 1. ex Scriptura ritè intellecta, & explicata à Patribus & Pastoribus Ecclesiæ. Quamvis enim nullibi clarè affirmet Purgatorium, nullibi tamen illud negat, & insuper tales continet textus, ex quibus optimâ & pronâ consequentiâ deducitur Purgatorium. Cujusmodi sunt 1. *Esto consentiens Adversario tuo citò, dum es in via (in hac vita) cum eo, ne forte &c. in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.* Mat. 5. v. 25. 26. ergo in altera vita (nam de hujus pœnis sermonem esse præcedentiâ ostendunt) est locus pœnæ, ex quo datur liberatio, postquam pro peccatis levibus (*quadrante novissimo*) fuerit satisfactum. Neque dicas, sermonem ibi esse de odio ante mortem non deposito, & implacabili; nam non om-

ne odium est grave peccatum, & pœnâ æternâ dignum, in quo quis decedit. 2. *Qui dixerit verbum contra Spiritum S. non remittentur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Mat. 12. v. 32. ergo dantur peccata aliqua, quæ etiam in altera vita remittuntur: sed peccata æternam pœnam promerenti non remittuntur in altera vita: ergo promerenti pœnam temporalem, quæ solvitur in Purgatorio, 3. *Quem Deus suscitavit ex mortuis, solutis doloribus inferni.* Act. 2. v. 24. ergo Christus resurgens aliquos liberavit ex Purgatorio; nam Patres in Limbo non cruciabantur *doloribus*, à doloribus autem Inferni propriè dicti nulla datur redemptio. 4. *Ut in Nomine JESU omne genua flectatur, celestium, terrestrium, & inferorum.* Phil. 2. sed damnati non venerantur Nomen JESU: ergo alii inferi, nempe in Purgatorio existentes. 5. *Uniuscujusque opus quale sit, ignis probabit: si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse tamen salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* 1. Cor. 3. Quem locum S. August. 50. homiliarum homil. 16. de Purgatorio intelligit, per quem propter venialia peccata transeundum, sed, *quanti fuerit peccati materia, tanta & pertransendi morâ*, ait. Similia habent alii PP. tum Latini, ut Ambros. Hieron. Greg. tum Græci, ut Origenes, Oecumenius, Basil. Athanas. Theodoretus &c.

Confirmatur ex Veteri Testamento; nam 2. Machab. 12. legitur, quod Judas Machabæus miserit in Jerusalem 12. millia drachmarum argenti, in Sacrificia

cia pro mortuis & occisis militibus expendenda. Cui narrationi subjungit sacer Historicus hanc notari dignissimam sententiam: *Sanctæ ergo & salubris est cogitatio pro Defunctis orare, ut à peccatis solvantur.* Ergo potest homo piè & sanctè mori (hi enim mortui sunt pro Religione, & *cum pietate dormitionem acceperunt*) & tamen habere debitum aliquod solvendum, in quo juvari potest Sacrificiis & orationibus vivorum. Neque dicas, libros Machabæorum non esse Canonicos; nam id falsum esse docuimus in *Lutheranismo constanter errante* & suprâ de Script. S. Dein ipsi Lutherani eos ponunt in Codice Bibliorum, & rectè legunt ecclesiis aiunt saltem *ad morum adificationem* ergo sacrificare pro Defunctis, ut à peccatis solvantur, saltem est conforme bonis moribus.

Prob. 2. Dantur peccata ex natura sua venialia, ut ostendimus pag. 430. ergo datur Purgatorium; posito enim, quòd aliquis decedat cum uno vel pluribus peccatis venialibus, is utique non potest æternam damnari & separari à Deo, tanquam adhuc amicus Dei; neque statim aptus est recipi in cælum, quia maculatus est; *nihil enim coinquinatum introibit in cælum.* Apoc. 21. ergo deveniet ad Purgatorium, in quo eluenda est macula.

Prob. 3. Quando remittitur peccatum, præsertim mortale, quoad reatum culpæ, non semper remittitur tota pœna, sed sæpe remanet aliquis reatus pœnæ temporalis sustinendæ: at qui hæc pœna subinde non sustinetur in hac vita; cum sæpe fiat penitentia primùm in agone de gravissimis pec-

catis: ergo debet sustineri in altera vita: ergo ibi debet dari locus, in quò huiusmodi animæ purgantur, quem nos dicimus *Purgatorium.* M. prob. exemplò Adami, qui à culpa absolutus audire debuit: *Maledicta terra in opere tuo. In sudore vultus tui vesceris pane &c.* Item Davidis, cui post dimissum peccatum adulterii Propheta dicitur pœnam aliquam, scilicet futuram infantis mortem. 2. Reg. 22. Rursus exemplò populi Israelitici murmurantis in deserto, de quo dicitur Num. 14. *Dimisi peccatum populi: attamen nullus videbit terram &c.* Demum exemplò iustorum, qui, quamvis veram penitentiam egerint, tamen sæpe graves afflictiones corporis & animi pati debent, à Deo sibi immittas, & puniuntur vel in corpore, vel in fortunis, vel in filiis &c. Nihil dicam de infantibus, qui post Baptismum liberi ab omni peccato subjacent adhuc varijs morbis, doloribus &c.

Prob. 4. Pro Defunctis rectè funduntur preces, offeruntur Sacrificia, & opera bona peraguntur ad obtinendam illis requiem &c. ut docebitur §. sequenti: ergo debet dari Purgatorium, seu tertius quidam locus præter cælum & infernum; nam ij, qui sunt in cælo, non indigent huiusmodi vivorum suffragijs, illi autem, qui sunt in inferno non sunt capaces ullius auxilii, quietis, & liberationis.

M. Lomer p. 236. Saur & Brunnen & Tur cum Gerardo & alijs negat consequentiam; quamvis enim non improbet orationem pro Defunctis, dicit tamen, per eam nihil aliud orari
Ppp 3 &c

& optat Defunctis, quam 1. clementer iudicem in die extremi iudicii. 2. perfectiorem sensum beatitudinis. 3. augmentum gloriae. 4. tranquillam corporum quietem in terra. 5. gloriosam olim resurrectionem & unionem cum corporibus. Sed contra est: per secundum & tertium contradicit sibi, & alijs Lutheranorum principijs, qui docent, per solam fidem, & non per orationes &c. obtineri beatitudinem & gloriam, nostraque opera esse tam imperfecta, ut nullum gloriae gradum nobis, multò minùs alijs impetrare possimus, & solus Christus omnia nobis impetraverit, in cujus praedictum & injuriam cederet, si nostris precibus perfectiorem beatitudinem & augmentum gloriae impetrandi vim tribueremus. Dein cur M. Lomer non etiam orat pro S. Petro & alijs Apostolis, ut ipsis obtineat perfectiorem sensum beatitudinis & augmentum gloriae, si id obtineri possit? Reliqua tria, praecipue primum, pro quibus orari dicit, dum preces funduntur pro Defunctis, independenter à nostris precibus certò evenient animabus iustorum: ergo frustra petuntur nostris precibus: ne igitur frustra fiant preces pro Defunctis, debent hæc ipsis prodesse ad celeriore liberationem ex Purgatorio, vel ad mitigandas poenas. Replicat M. Lomer, ac dicit, etiam pro alijs rebus nos orare, etiam si sciamus, eas independenter à nostris precibus certò evenire, uti dum oramus, *ut fiat voluntas Dei* &c. Sed contra: quando rogamus, ut fiat voluntas Dei, rogamus gratiam, ut

rejecta voluntate propria, qua nobis nihil est damnosius, utpote ad malum pronà, exequamur in omnibus voluntatem Divinam, & itaque tam in adversis quam prosperis semper acquiescimus: quod utique non certò cognoscimus independenter à nostris precibus futurum.

Ob. 1. Scriptura S. 1. tantùm duorum locorum alterius vitæ meminit, in quorum alterutro anima, semel posita, in æternum manebit, scilicet cæli & inferni: ergo tertius locus, nempe Purgatorius, non darur. Ant. P. *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Eccl. 11. Item Rom. 8. *Nihil damnationis est ijs, qui sunt in Christo.* 2. Dicit, eos, qui in Domino, hoc est, in statu gratiæ moriuntur, statim & sine mora pervenire ad quietem, & in cælum: *Beati mortui, qui in Domino moriuntur, amodo jam dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis.* Apoc. 14. 3. Peccata remitti perfectè, ita ut etiam poena simul omnis cum culpa remittatur: *Cum conversus fuerit impius ab impietate sua, omnium iniquitatum ejus non recordabor* Ezech. 16. *Hodie mecum eris in Paradiso,* dixit Christus ad latronem Luc. 23. Et quis credat, Deum tam severè & immaniter punire eos, quos in amicos filiosque recepit, & in quibus nihil culpæ reperitur amplius? 4. Ne nomen quidem Purgatorij in tota Scriptura occurrit: ergo non potest esse articulus fidei, dari Purgatorium.

R. ad 1. N. Ant. Ratio negandi patet

ter ex probatione nostra 1. Dein, quando Scriptura solum duo viderur animarum post hanc vitam receptacula adstruere, loquitur de receptaculis æternum duraturis, & post extremi iudicij diem, ubi Purgatorium cessabit, & animæ iustorum corporibus reunite erunt in cælo, impiorum in inferno. Textus, qui est Achilles Adversariorum, profus non favet ipsis, tum quia est metaphoricus; ex metaphoris autem juxta ipsos non possunt duci firma argumenta ad probandum vel negandum fidei dogma: tum quia per lignum plurimis intelligitur corpus Defuncti, quod utique manet ibi, ubi cadit, nec per se resurgere & se movere potest: tum quia, etiamsi per lignum intelligas animam, per Austrum tamen non cælum, sed status gratiæ, & per Aquilonem status peccati mortalis intelligitur: quo pacto rectè dicitur anima in æternum mansura in eo statu, in quo migravit ex corpore: adeoque & animæ purgantes, quia migrarunt in statu gratiæ, semper persistent in hoc statu, licet mutandus sit locus. Ad 2. Statim quidem perveniunt ad quietem ab ærumnis hujus vitæ, non tamen omnes statim ad cælum, & ad quietem ab omni supplicio alterius vitæ, nisi sint viri perfecti, & vel per piæ satisfactio- nes, opera bona, & actus heroicos, vel per indulgentias, vel per calamitates patienter toleratas &c. perfectè purgati fuerint in hac vitæ: qui soli simpliciter in Domino mori censendi sunt. Illud amodo referendum est ad extremi iudicij diem, de quo ibi agit S. Joannes, non ad tempus mortis, nisi in hac vitæ jam penitus purgati sint.

Ad 3. N. assert. Deus non recordatur quidem iniquitatum quoad averfionem & pœnam æternam, quam remittit recipiendo in amicū; recordatur tamen justè quoad pœnam temporalem, quam dictare vult ijs, quibus pœnā æternam cum culpa gratis remittit, nisi extraordinaria pœnitentia &c. ipsum moveat ad omnem pœnam simul cum culpa condonandam. Et hinc, quamvis in justis nihil sit damnationis æternæ, sæpe tamen aliquid damnationis, & pœnæ temporalis ipsis inest. Latronis in cruce fuit extraordinaria pœnitentia, & in illis circumstantijs valde ardua. Deinde potuit speciali privilegio Christi, qui actu operabatur fuso sanguine redemptionem nostram, absolvi ab omni pœna temporali in Purgatorio aliàs sustinenda. Demum ex his verbis, *hodie mecum eris in Paradiso*, non eruitur, Latronem non devenisse in Purgatorium; potuisset enim per modicum tempus ibi torqueri, & intensio pœnarum suppleri extensio temporis. Nec mirabere, Deum tam severè punire amicos, si peccati, etiam venialis tantum, gravitatem, ac simul Majestatem Dei consideres, quæ, quamvis ex infinita misericordia facillè recipiat in gratiam, ne homines desperent, non tam facillè tamen debet remittere omnem pœnam, ne vilipendatur, & homo ad peccandum quasi provocetur. Ut igitur Majestati Divinæ suæ constet reverentia, & homo magis retrahatur à peccando, decet peccata etiam in justis severè puniri in altera vitæ, ubi locus est Justitiæ, si isti non præveniant vindicando in se ipsis in hac vitæ, ubi locus est Miseri-

cor-

cordia. Ad 4. Quamvis nomen Purgatorij non occurrat in Scripturis; modò res ipsa contineatur, vel inde per bonam consequentiam deducatur, sufficit ad fidei dogma: sic Lutherani credunt, parvulos rectè baptizari, quamvis Scriptura nullam mentionem faciat parvulorum, dum præscribit Baptismum. Cæterum juxta Catholicorum principia non opus est omnia nobis in particulari revelari in Scripturis; cum paris auctoritatis esse agnoscant Traditiones Divinas & Apostolicas.

6. Ob. 2. Si aliqua animæ venirent ad Purgatorium, tunc eò venirent, quæcum peccatis venialibus migrant ex hac vita, vel quibus omne quidem peccatum quoad culpam dimissum est, non tamen quoad omnem pœnam: sed neutra illuc deveniunt: ergo nulla. M. est Catholicorum m. quoad primum membrum probatur, quia in altera vita nullum remittitur peccatum, tum quia ibi sumus in termino, tum quia nullum peccatum remittitur sine pœnitentia: in altera autem vita non est locus pœnitentiæ. Quoad alterum membrum probatur 1. Pœna est propter culpam: ergo ubi nulla superest culpa, nec infligi potest pœna. 2. Qui exigit pœnam pro peccato remisso, exigit solutionem debiti jam remissi: hoc foret iniquum. 3. Reatus culpæ & reatus pœnæ non distinguuntur realiter: ergo sublato illo aufertur & iste. 4. Post hanc vitam nihil ampliùs mereri possumus: ergo nequè satisfacere pro pœnis residuis: ergo qui cum reatu pœnæ transit ad alteram vitam, nunquam ab eo libe-

rabitur, sed sustinere debet pœnam æternam: ergo nulla animæ temporaliter puniuntur in altera vita.

R. C. M. N. m. Ad probationem primi membri dico, peccata venialia quoad culpam remitti vel in ipso egressu animæ justæ: vel statim post egressum, quia talis anima (quamvis non merito) haud dubiè retractat omnia peccata vel dolendo formaliter, vel DEUM diligendo super omnia, qui actus dilectionis, utpote contrarius peccatis, est pœnitentia virtualis; adeoque remissioni peccatorum venialium nec obest, quod animæ non ampliùs sint in statu vitæ. Adde, quòd animæ purgantes aliquo modo adhuc sint in via, cum nondum perfectè sint in termino, seu in æterna beatitudine. Ad 1. probationem secundi membri D. A. pœna est propter culpam, hoc est, infligitur propter culpam pravam, ad quam pœna est aliquid consequens C. A. pœna est propter culpam, hoc est, non potest infligi nisi adhuc habitualiter perseveret culpa. N. A. & C. Ad 2. N. A. Nam in peccato est duplex debitum, seu duplex reatus, culpæ & pœnæ: utique potest debitum seu obligatio ad averfionem remitti recipiendo in gratiam, ea tamen lege, ut is, qui recipitur in gratiam, sustineat aliquam pœnam leviolem, quam fuerat promeritus. Sic Judex humanus potest graviter delinquentem civem iterum recipere in gratiam, & tam vitâ quam civitate donare, ea tamen conditione, ut v. g. per annum exulet, vel in carcere pane & aqua vitam transigat ad certum tempus. Cur id Deus non possit? quòd autem sic
faciat

faciat, supra probavimus. Ad 3. alij absolute negant Ant. alij absolute concedunt, & dicunt, quando peccatum mortale remittitur quoad culpam mortalem, remanere saepe aliquam culpam æquivalenter venialem, & propter hunc reatum culpæ venialis remanere reatum pœnæ temporalis. Alij distinguunt inter reatum pœnæ remotum & radicalem, atque inter proximum & formalem. Reatus pœnæ remotus identificatur cum reatu culpæ (aiunt) proximus verò inadæquatè ab illo distinguitur, quia pro parte dicit negationem remissionis aut persolutionis pœnæ: quæ negatio saepe datur etiam dimisso reatu culpæ, & sublato reatu pœnæ remoto, radicali, & conditionato. Loquere, prout vis, cum hac aut alia parte; quia nihil decisum est. Ad 4. G. Ant. N. Conf. nam ad merendum & demerendum requiritur libertas & status viæ, seu præsentis vitæ, juxta comunem Patrum & Theologorum: neutrum probatur requiri ad satisfaciendum; & inter homines etiam satisfacit alteri, etiam si invitus quis debitum solvat, vel etiam in carcerem detrusus luat illatam injuriam. Aut, si putes, hanc satisfactionem non esse propriè talem, quia libera & meritoria non est, vocare mea pace poteris *satispassionem*, & dic, animas in Purgatorio *satispati* potius, quàm *satisfacere* Divinæ Justitiæ.

8. Ob. 3. Merita & satisfactiones Christi, utpote infiniti valoris, abunde sufficiunt sicut ad tollendam culpam; ita & longè magis etiam ad tollendam

omnem pœnam: ergo. 2. Si nos debemus satisfacere pro pœna temporali per opera bona in hac vita, & satisfacere in Purgatorio, minuitur honor Christi, & secundum quid nos sumus Redemptores nostri: hoc sine absurdo admitti non potest. R. ad 1. Dist. Ant. sufficiunt in se, & in actu 1. C. Ant. quoad nos, & in actu 2. Subdist. si nobis applicemus C. secus N. Ant. & Conf. Quid prodest tibi ad solvenda debita, si ingens pecunie summa sit in tuis loculis, vel apud amicum parata, tu tamen illam nunquam protrahas, nunquam ab amico accipias ex negligentia? Sic pariter thesaurus meritorum & satisfactionum Christi nihil tibi proderit, nisi per Contritionem vel Sacramenta tibi applices ad delendam culpam, & per opera satisfactoria ad solvendam pœnam temporalem. Hoc agnovit Paulus, dum dixit Coloss. 1. *Adimpleo ea, que desunt, Passionum Christi*. Ad 2. Non minuius honorem Christi, quia factemur, omnem vim satisfaciendi nostra opera bona habere ex meritis Christi, imò augemus ejus honorem, dum asserimus, eum non solum satisfecisse pro nostris delictis, sed etiam nostris operibus promeruisse gratiam & vim satisfaciendi. Proin satisfactio Christi tollit quidem etiam pœnam temporalem, sed non sola, nec immediatè extra Sacramenta, sed mediante nostra satisfactione, per quam applicatur nobis satisfactio Christi. Sicut igitur non minuitur, sed potius augetur gloria Dei, quòd causis secundis dederit virtutem verè & propriè agendi, & cooperan-

perandi sibi tanquam cause primæ & universali: ita potius augetur gloria Christi, si dicatur, quod nobis dederit & impetraverit virtutem ipsi cooperandi ad delendam penam in actu secundo, quamvis ipse solus sufficeret in actu primo. An propterea possimus dici Redemptores nostri secundum quid, his est de nomine. Et sanè, si propterea, quod nobis per opera bona applicemus satisfactionem Christi, possimus dici nostri Redemptores; pariter Lutherani tales dici poterunt, quia eandem sibi applicant per actum fidei.

2. Dices. Per Sacramenta applicantur nobis merita & satisfactiones Christi, præcipuè per Baptismum & Pœnitentiam: atqui per Baptismum delentur omnes pœnæ, etiam temporales, quæ contrahuntur ex peccato personali: ergo & per Pœnitentiam. R. Si Sacramentum Pœnitentiæ accipiatur etiam cum sua parte integrali, quæ est Satisfactio, admitto totum. Si verò sumatur tantum essentialiter pro contritione, confessione, & absolutione, vel absolutione tantum, negatur paritas; *nam voluntariè peccantibus post acceptam veritatem non relinquitur hostia pro peccato.* Hebr. 10. hoc est, aliter Baptismus, quo remittatur simul omnis pœna cum culpa; quippe pro culpa utique relinquitur hostia & remissio post lapsus etiam plurimos, cum omnes invitentur ad pœnitentiam. Deinde qui ante Baptismum peccavit personaliter, nondum peccavit ut rebellis Christo, quia nunquam erat membrum Ecclesiæ Christi & subditus,

ideoque ampliori videtur venia dignus, quam qui post Baptismum peccavit.

Ob. 4. Potest dici, quod peccata venialia, & omnis reatus pœnæ tollatur 1. per ipsam mortem. 2. per fidem actualem morientium. 3. per non-imputationem. R. nihil horum dici posse. Non primum 1. Quia sic à suis peccatis & ab omni reatu pœnæ purgantur etiam Turcæ & omnes infideles, quia hi quoque sustinent mortem. 2. Quia mors est pœna peccati originalis, non peccatorum actualium; cum illam sustinere debeant multi parvuli, qui nullum commiserunt peccatum actuale. 3. Quia mors secundum se sumpta est aliquid prorsus naturale, eamque patiuntur aequè boni ac mali: ergo secundum se non potest purgare animas: si verò intelligitur mors ut conjuncta cum aliquo actu voluntatis, non tam mors, quam ille actus purgat: quem tamen actum non eliciunt repentina morte extincti, aut qui moriuntur destituti usu rationis &c. Quò isti deveniunt? 4. Quia si mors expiaret animas, deberent pessimi pati mortem acerbissimam, & optimi levissimam: experientiâ tamen constat, sæpe contrarium accidere. Neque secundum dici potest 1. Quia gratis tribuitur tanta virtus soli fidei actuali. 2. Quia multi præoccupantur morte repentina, aut moriuntur sine usu rationis, aut alijs rebus abstractis; ubi in his fides actualis? Quò igitur isti deveniunt? Juxta Lutheranos ad infernum, qui tamen certò sibi promittunt salutem, licet incerti sint de fide actuali in.

in agone elicienda, sine qua certò damnantur. Nec denique tertium; quia ad hoc, ut non imputer peccatum, & sic remittatur omnis pœna, & sic remittatur omnis pœna, saltem requiritur actus fidei juxta ipsos: jam contra hunc pugnant argumenta, allata contra secundum. Dein ubi manet peccatum, debet imputari juxta alibi dicta p. 437. & 438.

11. Ob. 5. Græci non crediderunt Purgatorium. Item multi ex Patribus (ex quibus S. August. de Civ. Dei. l. 21. c. 26.) dubitant, an post hanc vitam anime torqueantur igne Purgatorio, & de hac re se ait habere opinionem tantum. R. Græci Patres, uti & alij omnes, qui non fuerunt Schismatici, confessi sunt Purgatorium, ut patet ex Conc. Florent. Idem dic de SS. Patribus, licet apud hos & illos fue-

rit adhuc controversia de modo pœnae, & Purgatorij qualitate, num scilicet torqueantur anime vero igne, an obsecritate, an turbine, an alio quovis modo, an omnes eodem pœnae genere &c. nequaquam verò dubitabant, an ad tempus torqueantur in altera vita. Audiatur ipse S. Aug. qui in Enchir. c. 109. & 110. sic ait: *Cum ergo Sacrificia sive altaris sive quarumcunque elemosynarum pro baptizatis Defunctis omnibus offeruntur: pro valde bonis gratiarum actiones sunt: pro non valde malis propitiationes sunt: pro valde malis, etsi nulla sunt adjuvamenta mortuorum, qualescunque remen vivorum consolationes sunt.* In l. 21. c. 26. cit. potius asserit Purgatorium, quia vocat *ignem non sternum*, quam dubitat.

§. II.

An anime in Purgatorio existentes possint juvari pijs suffragijs Vivorum?

12. Sciendum, per pia suffragia hinc intelligi preces, elemosynas, jejunia, & alia opera pia & pœnalia, præsertim Sacrificium Missæ, & Indulgentias, pro animabus purgantibus à vivis oblatas. Hæc suffragia Defunctis prodesse, negavit jam olim Aërius, etiam propterea ab antiqua Ecclesia jam habitus pro hæretico, ut restatur S. Epiph. hæres. 75. Lutherani pariter cum ipso pleraque rejiciunt, & ijs juvari posse Defunctos negant, exceptis precibus, quas pro Defunctis fieri suo modo &

non sine fructu posse, fatetur M. Lomet cum alijs recentioribus Lutheranis, quamvis negent, servire ad liberationem ex Purgatorio: de quo supra p. 486. Econtra Catholici docent, animas Purgatorij his vivorum suffragijs eatenus juvari, quatenus DEUS illorum intuitu vel mitigat, vel abbreviat, vel omnino condonat pœnas, cæteroque sustinendas.

Dicendum. Possunt anime purgantes juvari vivorum suffragijs. Prob. 1. ex l. 2. Mach. c. 12. ubi pro mortuis fa-

Q99 2

151

R. P. Pichler Theol. Polemica,

Et sunt Sacrificia, & sacer textus dicit: *Sancta & salubris est cogitatio pro Defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* 2. ex perpetua Traditione Ecclesiae, ac Patrum doctrinis; quippe Clemens Romanus coævus Apostolis l. 8. Apost. Constit. c. 47. ait: *Pro quiescentibus in Christo rogemus, ut Deus, qui animam Defuncti suscepit, dimittat ei omne peccatum.* S. Dionys. Arcop. de Hierarch. Eccles. p. 85. edit. Colon. 1557. *precibus à Divina Benignitate contendit, ut & omnia peccata, quae humana fragilitate admissa sunt, ei, qui excessit e vita, remittat &c.* Tertullianus de corona militis c. 3. *Oblationes pro Defunctis facimus.* Verbo: sicut initium nescitur, quo credi in Ecclesia cœperit existentia Purgatorij, ita initium nescitur, quo cœperint orationes & Sacrificia pro Defunctis, ut à peccatis, consequenter & eorum pœnis solvantur: ergo juxta regulam S. Augustini communiter receptam utrumque referendum est ad Traditionem Apostolicam. 3. Ex antiquissima praxi fidelium à temporibus Apostolorum. Clarè enim in Liturgijs Apostolorum reperiuntur orationes pro Defunctis. Praclarè August. l. de cura pro mortuis c. 1. *In Machabeorum libris legimus oblatum pro mortuis Sacrificium: Sed etsi nusquam in Scripturis veteribus omninoegeretur, non parva est universa Ecclesiae, quae in hac consuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quae Domino Deo ad ejus altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.* Sancti petierunt preces & Sacrificia post mortem, & vi-

vi alijs persolverunt: sic S. Monica S. Augustini Mater moriens ad circumstantes dixit: *Tantum vos rogo, ut ad altare Domini memineritis mei.* Quod S. Augustinus postea fecit, & ab alijs fieri petijt. 9. Conf. c. 13.

Confirmatur. Ecclesia est corpus mysticum 1. Cor. 12. ergo membra illius debent se mutuo posse juvare, sicut fit in corpore physico: ergo viva debent posse succurrere mortuis, in Ecclesia Purgante existentibus, & vicissim juvari à mortuis, jam translatis ad Ecclesiam triumphantem. Et hæc est illa *communio Sanctorum*, quam credimus in Symbolo Apostolico.

Ob. 1. Si oratio Ecclesiae proficit Defunctis, ut à peccatis & pœnis liberentur, tunc possunt liberari animæ ex inferno, ubi tamen teste Jobo nulla est redemptio: consequens non potest admitti: ergo. M. P. quia Ecclesia orat pro Defunctis, *ne eos absorbeat tartarus: ut Deus eos liberet. de ore Leonis: ne pœnas inferni sustineant &c.* R. N. M. Orationes Ecclesiae, quæ citantur, possunt intelligi 1. quòd respiciant diem obitus, quasi animæ tunc primùm migrarent à corpore, & essent in periculo aeternæ salutis, cui similem modum orandi Ecclesia etiam adhibet in certis festis Christi, acsi Christus tunc primùm deberet incarnari, nasci &c. sic in Adventu orat: *Rorate cali de super &c.* licet noverit, Christum pridem fuisse incarnatum. 2. Quòd earum intuitu, licet post mortem Defuncti primùm fiant, tamen DEUS decreverit dare gratiam pœnitentiæ finalis, eò quòd prævideret futuras orationes & vota precanti-

um. 3. Dicitur potest, quod nomine inferni &c. non intelligatur infernus seu locus damnatorum, sed locus alius in terra sine existens, in quo solum temporaliter puniuntur animae.

Ob. 2. DEUS non punit unum pro alio: ergo neque acceptat unius opus bonum pro alio: ergo per opera bona vivorum non possunt juvari Defuncti. R. T. A. N. C. quippe punire unum pro altero, non participem delicti, videtur esse injustitia: at acceptare opera,

pro alio oblata, est misericordia, vel supponit pactum ex misericordia initum: cujusmodi non dedecet Judicem; per hoc enim quod sit misericors, non sit injustus.

Claudamus egregio S. Augustini testimonio qui serm. 32. de Verbo. Apost. ait: *Orationibus sana Ecclesia, & Sacrificio salutari, & eleemosynis, qua pro Defunctorum spiritibus erogantur, non est dubitandum, mortuos adjuvari.*

ARTICULUS II.

De Sanctis jam in Caelo existentibus.

SUMMARIUM.

1. Quid intelligatur per Sanctos, quos coli & invocari, quorumque reliquias & imagines honorandas esse profitentur Orthodoxi.
2. Quid sit cultus seu adoratio in genere, & quomodo differat ab honoratione & laude.
3. Quid sit cultus politicus & religiosus: quid cultus patriae, aulicæ, & hyperdulicæ.
4. Potissimum dependet ab intentione & submissione interna illius, qui ponit actiones externas, an cultus sit religiosus vel politicus, patriae an aulicæ.
5. Quomodo Lutherani Sanctos colere posse concedant.
6. Malitiosè calumniantur asserendo, Catholicos parem vel majorem exhibere cultum Sanctis quam Deo & Christo.
7. 8. Qui, quamvis non exstet preceptum directè obligans, asserunt tamen, pie & licite coli Sanctos cultu religioso.
9. Neque cultus Religiosus dulia est talis, qui deferri nequeat Creaturis propter aliquam excellentiam supernaturalem, in ipsis reperibilem.
10. Neque per illum ullatenus immutatur cultus Dei & Christi, sed potius augetur.
11. Multo minus est idololatricus.
12. Pertinaciter extorquere volunt idololatriam Lutherani ex cultu religioso Sanctorum, sed vel per inscitiam, vel per summam malitiam.
13. Quid sit invocare alterum, & quidem religiose.

14. Quo discrimine Catholici invocent Deum & Sanctos.
15. Quo sensu invocent Sanctos per eorum merita.
16. Tam Lutherani quam Calviniste extreme averfantur Invocationem Sanctorum.
17. Quamvis in antiquo Testamento ordinariè & publicè non consuetum fuerit directe invocare Sanctos; quia ista tum nondum erant in Cælo.
18. Catholici tamen rectè tenent, Sanctos defalto in Cælo existentes cognoscere nostras preces & vota cordium, quibus eorum auxilium imploratur & intercessio:
19. Item piè & utiliter invocari, nixi auctoritate Scriptura, Sensu, Traditione, & Praxi Ecclesia Universalis constantissima per omnia sæcula, Miraculis innumeris ad intercessionem Sanctorum, qui invocati sunt, editis, & demum insolubili paritate cum Sanctis in hac vita existentibus, quos Adversarij rectè & utiliter invocari sciuntur, & demum Ratione effici.
20. Frustra conatur M. Lomer labefactare argumentum à Sanctis in hac vita existentibus applicatum ad Sanctos in Cælo existentes.
21. Inepie querunt injuriam Dei & Idololatriam:
22. Aut injuriam Christi in Religiosa Invocatione Sanctorum.
23. Longe diversa ratione Catholici fiduciam ponunt in Deo & Sanctis.
24. Etiam si Deus nos amet ipsemet & sciat nostras infirmitates, tamen non frustra adhibentur Patroni: nec Christus reprehendit Matrem tanquam importune moventem.
25. Etiam si nullum exstet mandatum Dei de invocandis Sanctis, eif nullum etiam exstaret hujus invocationis exemplum in Scripturis, aut promissio exauditionis, tamen rectè & utiliter invocantur.
26. Insulse exprobrat Lomerus Festis silentium ad argumentum, quod ipse vocat magni momenti.
27. Ex Scriptura non probatur, Sanctos nihil scire de nostris precibus in particulari.
28. Quomodo intelligendum Concilium Laodicenum & alij PP.
29. Occurritur varijs objectionibus.
30. Quid intelligatur nomine Reliquiarum.
31. Quis religiosè venerandas esse negant cum antiquis hæreticis nostri Sæcularij.
32. Cultus Religiosus alius est absolutus, alius respectivus.
33. Tali cultu respectivo venerari licet & decet sacras Reliquias.
34. Hanc venerationem non improbat Scriptura.
35. Nec ad eam tollendam sufficiunt fraudes, qua subinde contigerunt circa Reliquias.
36. Cruci Christi propterea non deneganda est veneratio, quia ipsi attulit dolorem.
37. Nec ex ejus veneratione sequitur, pariter colenda esse labra Juda, asina

- afinam, super quam Christus sedet &c.
38. Quid veniat nomine Sacrarum Imaginum, nomine Idoli & Simulacri.
39. Imagines Sacras religiosè colendas Lutherani, Calvinista verò etiam asserendas negant.
40. 41. 42. Quo sensu & mente eas honorandas esse contendunt Catholici.
43. Qui eas rectè statuunt intra & extra Ecclesias.
44. Atque licitè venerantur cultu religioso respectivo.
45. 46. Nec Scriptura repugnat, nec Concilium Francofordiense, nec Patres.
47. Nec ista veneratio est idololatrica.
48. Satisfit reliquis scrupulis Adversariorum.

¶ Satis non est Heterodoxorum Sectis negato Purgatorio animas fidelium defunctorum spoliare viventium suffragijs: sed ulterius progressi os suum in cælum ponere non verentur: dum Angelos hominesque sanctos, jam gloriosos in cælo, & cum Christo triumphantes, suo debito cultu, nos verò illorum patrocinio & auxilio privare per summam impietatem nituntur, cum impijs Gigantibus cælum oppugnantes. Per *Sanctos* intelligo illos, qui publico Ecclesiæ iudicio *canonizati* sunt, ut lo-

quimur, seu de quibus Ecclesia authenticè declaravit, eos jam actu esse in cælo positos, ac frui visione beatifica, adeoque publicè coliposse, & invocari, eorumque reliquias, & imagines in veneratione haberi. Unde quatuor nobis contra Sectarios evincenda sunt.

1. Sanctos rectè coli cultu Religioso.
2. Eosdem rectè invocari tanquam Intercessores apud DEUM.
4. Eorum reliquias.
4. Et sacras imagines rectè honorari.

§. I.

De Cultu Sanctorum.

2. Sciendum 1. Nomine *cultus*, seu *adorationis* (hæc enim pro eodem sumuntur cultus & adoratio) intelligitur recognitio excellentiæ in altero, ejusque cum debita animi submissione contestatio, sive hæc fiat signis externis, sive internis tantùm intellectûs & voluntatis actibus: nam signum externum probabiliter non est de essentia

adorationis, licet sine illo non sit perfecta ejus consummatio. Differt adoratio ab honoratione, quòd *honoratio* sit testificatio excellentiæ alterius, exhibita per facta externa v. g. inclinationem corporis; item differt à laude, quia *laus* est testificatio excellentiæ alterius per verba: *adoratio* verò superaddit internam animi submissionem.

Sc.

3. Sc. 2. Excellentiam, quam in altero recognoscere & contestari possumus, esse triplicem. 1. Naturalem. 2. Supernaturalem. 3. Divinam. *Naturalis* excellentia reperitur in Regibus, Principibus, Magistratibus, Parentibus, Doctis, Nobilibus &c. *Supernaturalis* datur in Sanctis, & consistit in donis supernaturalibus & spiritualibus, uti est gratia sanctificans, gratia actuales, variae virtutes &c. *Divina* est in solo DEO. Unde & soli DEO competit talis adoratio, quae nulli alteri tribui potest. Vocatur haec adoratio cultus *Latriæ*, quo nimirum colitur DEUS tanquam primus rerum omnium fons, & ultimus noster finis, tanquam supremus omnium Dominus, & eius infinite perfectionis. Cultus, quo coluntur Sancti propter excellentiam & dona supernaturalia, appellatur *Dulia*: quia verò in Beatissima Virgine MARIA reperitur specialis aliqua excellentia supernaturalis, nimirum Maternitas DEI, peculiari quoque nomine illius cultus dicitur *Hyperdulia*, quia est major cultus, Sanctis alijs competente, quamvis sit minor eo, qui Deo competit. Humanitas Christi cultu latriæ adoratur, vel potius coadoratur cum Verbo Divino, ferè sicut quando cultu politico adoratur homo, coadoratur corpus cum anima, propter unionem: quamvis aliàs sola anima absolute capax sit adorationis. Unde si humanitas Christi per intentionem separatur à Verbo, & consideretur reduplicative, non potest adorari cultu latriæ, sed alio quodam hyperdulia. Denique cultus, qui defertur alijs propter excellentiam & dona naturalia, uti est nobi-

litas, doctrina, potestas gubernativa &c. appellatur cultus *Civilis*, aut *Politicus*. Cui opponitur cultus *Religiosus*, qui tribuitur DEO propter excellentiam infinitam, & insuper Sanctis propter excellentiam supernaturalem & spirituales. Quippe Catholici omnem cultum, à civili & politico contractum, vocant Religiosum & sanctum, eò quòd eadem virtus Religionis moveat ad DEUM colendum & Sanctos, licet diverso modo, nimirum DEUM propter se & ut infinite excellentem, Sanctos verò propter DEUM, & ut excellentia supernaturali, spirituali, & sacra præditos, Deique amicos dilectos: ferè sicut eadem virtus charitatis movet ad DEUM & Sanctos amandos, sed diverso modo.

Sc. 3. ex intentione ac interna submissione illius, qui alterum colit, potissimum dependere ac determinari, utrum adoratio seu cultus sit politicus vel religiosus, dulia an latriæ &c. quippe actiones externa cultui tam politico quam religioso communes sunt, creaturis & DEO exhiberi solitæ; cuiusmodi sunt aperire caput, flectere genua, se prosternere humi, accendere thus & lumina, celebrare festos dies, spargere flores: sic genua flectimus non solum DEO Eucharistico, sed etiam coram Sanctis, item coram Principibus Secularibus: filius à patre veniam precatur flexis genibus &c. Sic Abraham prostratus humi adorabat DEUM Gen. 17. v. 3. Angelos Gen. 18. v. 2. Homines Gen. 23. v. 7. Nihilominus tamen Sacrificia proprie dicta, & quæ illuc pertinent, uti templa, altaria, sacerdotes

&c. soli DEO debentur, ut docet cum S. August. l. 10. de Civit. DEI c. 4. sensus fidelium, & indicat ipsa Scriptura Exod. 21. v. 20. dicens *Qui sacrificat Dijs, occidetur, praterquam Domino soli.*

5. Sc. 4. Quamquam Lutherus in Evang. Dom. 23. post Pentecost. omnem cultum & venerationem sanctorum vocet rem diabolicam, & Centuriatores cent. 1. l. 2. c. 4. appellent idololatricam: minus tamen insaniunt ceteri Lutherani multi, qui non omnem cultum denegant sanctis propter nimis claros Scripturæ textus, ut dum B. Virgo Luc. 1. v. 48. prophetizat: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes;* sed dicunt, ipsis competere cultum civilem, item coli eatenus posse, quatenus 1. DEUS laudatur propter gratias & dona Sanctis concessa. 2. quatenus laudantur Sancti propter fidele servitium DEO præstitum, & commemorantur eorum virtutes. 3. Quatenus proponuntur eorum gesta in exemplum ad imitationem. Negant tamen omnes & pernegant, Sanctos posse coli *religiosè*, scilicet cum animi devotione, certas preces, vota, sacrificia, peregrinationes in eorum honorem faciendo &c. aut coli *suppliciter*, nimirum invocando ipsos in necessitatibus tam internis, quam externis, petendo eorum intercessionem & auxilium &c. Vid. Apolog. August. Conf. item Gerard. 10. 8. tit. de morte in Locis Theol. à §. 378. &c. De Cultu Religioso nunc, de Invocatione Sanctorum postea agimus.

6. Sc. 5. A Lutheranis & Calvinistis
R. P. Pichler Theol. Polemica.

per summam perfidiam & calumniam falso impingi Catholicis, quod Beatissima Virgini & Sanctis parem, vel etiam majorem cultum exhibeant, quam ipsi DEO & Christo; quod B. Virginem non solum Deam appellent, verum etiam pro Dea habeant, Divinos honores ipsi deferendo; quod Sanctos faciant omniscios & omnipotentes. &c. non obstante, quod Catholici semper protestati sint, & hodie dum constanter protestentur, se solum DEUM colere cultu patriæ, & adorare adoratione strictè dicta, Sanctos verò cultu dulciæ vel hyperdulciæ, & adoratione minus propria, ac longè inferiore, quamvis religiosà propter dona & excellentiam supernaturalem. Et quamvis ex intentione, quam toties apertè profiteamur, desumi debeat, qualis sit cultus, patriæ vel dulciæ &c. & quamvis nemo ex Catholicis adeò sit rudis, qui nesciat, minori cultu adorandos esse Sanctos quam DEUM, & nullus adeò malitiosus, qui velit æqualem ipsis ac DEO cultum deferre; nihilominus tamen malevoli Præcones proclamant, & scripro nos appellitant Idololatrias, ut scilicet fidem Catholicam, quam veris argumentis labefactare nequeunt, salutariibus impugnent, iniquissimè traduentes eam ac denigrantes apud imperitam plebem. Sciunt Præcones, præsertim M. Lomer, Catholicorum hac in parte innocentiam tam bene, ac digitos suos, tum ex libris tum ex conversatione, & tamen ex pulpitis & in libris suis hodie dum antiquam hanc calumniam repetunt; quod nuper ex me intelligens litteratus quidam Saxo multum miratus est

R R R

est

est, dictitans, neminem Lutherano-
rum, in Controversijs versatum, de
Catholicis ita sentire posse, sed esse ca-
lumniam & ignorantiam imperitæ ple-
bis.

7. Sc. 6. Catholicos non asserere,
quod detur præceptum positivè & di-
rectè obligans ad colendos vel invo-
candos Sanctos, sed solum quòd li-
ceat colere & invocare. Quidquid
autem dicemus de Sanctis hac in par-
te, intelligi quoque poterit de SS. Angelis.

8. Dicendum. Licet & rectè coluntur
Sancti, tanquam amici Dei, cultu Re-
ligioso. Prob. 1. ex Scriptura. A-
braham, Loth, Josue, adorârunt pro-
ni in terram Angelos. Gen. 18. & 19.
item Josue 5. Rursus Abdias, qui
fuit potens Aulicus, adoravit pronus
Eliam Prophetam adhuc viventem. 3-
Reg. 18. atqui non adoravit propter
excellentiâ Eliâ naturalem, quia Elias
erat pauper, sed propter excellentiam
supernaturalem, quia scilicet erat Pro-
pheta Deo dilectus, adeoque adora-
vit cultu religioso, non merè politico.
Imò ipse Deus honorat amicos suos,
& glorificat glorificantes se, proin-
propter virtutes & dona supernatura-
lia: ergo & nobis propter hæc ipsa
licet colere Sanctos, consequenter cul-
tu religioso. Ant. constat ex Scriptura:
*Siquis mihi ministraverit, honorifica-
bit illius Pater meus.* Jo. 12. *Mihi
autem nimis honorati sunt amici tui
Deus.* Pf. 138. *Quicumque glorifica-
verit me, glorificabo eum.* 1. Reg. 2.

Prob. 2. ex antiquissima & constan-
ti Ecclesiæ praxi, quam nobis testan-
tur SS. PP. cum tot templa in

honorem Sanctorum erecta, instituta
festa, piæ peregrinationes ad limina A-
postolorum, sacella B. V. &c. ejus-
modi devotiones & Sanctorum cultus
sibi placere Deus sapissime miraculis
ostendit, ut facile posset demonstrari
ad oculum tum ex veterum monu-
mentis, tum ex constanti fama, tum
ex quotidiana serè experientia. Audia-
mus testimonium unius vel alterius
ex Patribus. S. Damasc. l. 4. orth. fi-
dei c. 16. docet: *Honorandos es-
se Sanctos ut servos, amicos, &
filios Dei.* S. Cypr. l. 4. ep. 5.
*Sacrificia pro eis semper offerimus, quo-
ties Martyrum passiones & dies anni-
versaria commemoratione celebramus.*
S. Ambr. serm. 6. in fine: *Quisquis hono-
rat Martyres, honorat & Christum, &
qui spernit Sanctos, spernit & Domi-
num.* S. August. contra Faustum Ma-
nich. l. 20. c. 21. clarè pronuntiat, à
*Christianis coli Martyres, sed non la-
triâ, & ideo non esse idololatriam.* Et:
*Populus Christianus memorias Marty-
rum RELIGIOSA solemnitate con-
celebrat.* Noretur, RELIGIOSA.

Prob. 3. ex ratione. Cultus Re-
ligiosus dulci est cultus sacer, seu qui
exhibetur creaturis propter excellen-
tiam & dona supernaturalia: sed in
Sanctis multa reperiuntur dona super-
naturalia, scilicet gratia sanctificans,
habitus virtutum, visio intuitiva Dei
&c. ergo. Ma. constat ex notione
terminorum, quos explicavimus in
Sciendo 2. Min est in confesso apud
omnes, etiam Lutheranos, saltem
quoad visionem intuitivam Dei.

Ob. 1. Cultus religiosus est cultus

soli Deo debitus : ergo. Ant. prob. 1. Quia spectat ad primam Decalogi tabulam. 2. Quia cultus dulciæ & cultus latriæ in Scripturis sumuntur pro eodem. 3. Quia si non sumuntur pro eodem, tunc cultus dulciæ erit major quam cultus latriæ; nam dulciæ significat *servitutem*, latriæ *cultum*. R. me non sine stomacho in Lomeri fortgesetzten *Abfertigung* legisse hanc objectionem identidem repetitam, nec sine stupore, quod M. Lomer necdum sciat, vel nescire se simulet, quid Catholici intelligant nomine cultus religiosi, & quomodo eum distinguant. Audiat iterum, & tandem vel ignorantiam vel pertinaciam suam deponat : Cultus religiosus seu sacer est, qui defertur alteri propter excellentiam sanctam & supernaturalem : cum igitur sanctitas alia sit creata, alia increata ; rectè dividitur cultus religiosus bifariam, in eum, qui defertur DEO ob sanctitatem increatam, & in eum, qui defertur amicis Dei propter sanctitatem creatam, & specialem relationem ad Deum. An ignorat, quod ipsa Confessio Augustana cultum *Religiosum* tribuat non soli Deo, sed propter specialem respectum ad Deum etiam Potestati humane tam Civili quam Ecclesiasticæ, dum att. ult. dicit : *Utamque propter mandatum Dei RELIGIOSE venerandam* &c. Igitur

N. Ant. argumenti. Ad prob. 1. cultus religiosus, Sanctis exhiberi solitus, nec ad primam nec ad secundam tabulam Decalogi propriè spectat ; quia *preceptus* non est : in Decalogo autem continentur mera præcepta : reductivè

R. P. Pichler Theol. Polemica,

tamen ad utramque spectare potest, ad primam ultimato & mediato, ad secundam proximè & immediatè, quia Sanctos colimus tanquam amicos Dei, & sic ultimato propter Deum : ferè sicut proximum diligimus ultimato propter Deum, quæ dilectio proximi immediatè spectat ad secundam tabulam, mediato ad primam. Ad 2. Quidquid *λατρίων* & *δουλίων* in Scripturis significant ; tamen ex usu & recepta Ecclesiæ consuetudine per latriam intelligitur cultus soli Deo debitus, per dulciam verò cultus minor, licet sacer, creaturis tamen competens. Unde ad 3. Quidquid hæc voces ex Græcorum primæ institutione significant, tamen ex Catholicorum voluntate & Ecclesiæ usu latriæ importat servitutem summam, Deo soli debitam, dulciæ verò servitutem minorem. Audiant Adversarij S. Augustinum, qui melius novit, quem sensum jam primæ Ecclesiæ, & Antiquitas Græca huic voci *latria* insiderit, quam Novatores scioli & perfidi. Is l. 15. contra Faustum Manich. c. 9. ait : *Latria verbum Græcum est, & interpretatur servitus, non quacunque, sed illa, qua tantummodo Deo servitur.* Idem dicit l. 10. de Civit. c. 4.

Dices 1. *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies.* Deut. 6. *Soli Deo honor & gloria.* 1. Tim. 1. ergo. R. 1. Si ita strictè accipi debent hæc verba ; cur Præcones & alij Sectarij admittunt servos & ancillas ? Cur exigunt honorem à filijs, à subditis ? *Soli Deo honor, soli Deo servendum.* R. 2. *Soli Deo servendum.*

R. P. P.

1229

tanquam Creatori, Redemptori, & infinita excellentia Domino, ipsi soli honor & gloria laetia: Sanctis vero tanquam amicis & servis Dei, propter Deum, decet cultus minor, scilicet *dulia* vel *hyperdulia*:

Dices 2. Sanctis neque potest deferri cultus *dulia*: ergo. Ant. prob. varijs exemplis Scripturae. Mardocheus noluit se inclinare coram Amman. Esther. 13. Petrus prohibuit Cornelium, se adorare volentem. Act. 10. Paulus & Barnabas vetuerunt Licaonibus, ne se adorarent. Act. 14. Angelus non admisit adorationem à S. Joanne, dicens: *Vide, ne feceris, conseruus enim tuus sum, Deum adora.* Apoc. 22. v. 9. R. N. A. Amman utique non fuit sanctus, adeoque indignus cultu religioso. Deinde exigebat cultum Divinum, ut colligunt interpretes ex adjectis verbis Scripturae: *Ne honorem Dei transferret ad hominem.* Cornelius vel aliquid Divinum existimavit inesse Petro, & rectè à D. Petro correctus est, vel Petrus ex modestia & humilitate non admisit honorem, aliàs sibi competentem. Paulus & Barnabas jure prohibuerunt sibi sacrificari veluti Jovi & Mercurio, pro quibus habebantur ab illis Gentilibus. S. Joannes vel putabat esse ipsum Deum, quem adorare volebat, vel si voluit adorare, postquam cognovit esse Angelum, voluit adorare cultu *duliae*, quem cultum, aliàs sibi competentem, noluit tamen Angelus acceptare: vel ex modestia, vel ex reverentia erga S. Joannem, qui fuit Apostolus, Evangelista, Prædicator Verbi Divini,

Cultus Virginis, dilectus Christi Discipulus, & brevi futurus Martyr, vel ex reverentia erga humanitatem Christi; ut enim observat Bellarm. ex Beda, Anselmo, & Gregorio, post Verbum incarnatum Angeli non amplius se adorari permiserunt in Veteri Testamento.

Ob. 2. Per cultum religiosum, qui exhibetur Sanctis, imminuitur cultus Dei & Christi: ergo. R. N. Ant. Sicut non minuitur dilectio Dei & Christi per hoc, quod diligamus proximos nostros propter Deum, sed potius augetur, cum sic diligamus Deum in hominibus; ita nihil subtrahitur cultui Divino per hoc, quod propter Deum & Christum colamus Sanctos religiose, sed potius augetur cultus Dei & Christi, cum sic Deum colamus & laudemus in Sanctis suis, ac omnis honor Sanctis exhibitus redundet in gloriam Dei & Christi, quia coluntur propterea, quod sint amici Dei, & imitatores Christi &c. Certè nemo dixerit, quod minuat honor terreno Principi præbitus, si præter ejus personam etiam colatur mater, filij, amici, & fideles servi ejusdem Principis; imò augetur ejus honor, cum non nisi propter ipsum colantur, ac omnis eorum cultus redundet in Principem: sicut vicissim ignominiam matri aut servis suis irrogatam sentiret tanquam sibi factam, eamque ulcisceretur.

Ob. 3. Cultus religiosus, quem Catholici exhibent Sanctis, est idololatricus: ergo. Ant. prob. quia Sanctos colunt Sacrificijs, templis, altaribus, votis, juramentis, festis, peregrina-

grinationibus, genuflexione, prostratione, thurificatione &c. Sed hi cultus sunt latrevtici, ac soli Deo debiti: ergo colunt Sanctos latría consequenter cultu idololatrico: ergo committunt idololatriam. R. N. Ant. ad P. adverte, quod supra jam adverti in Sciendo 3. plerosque ritus & actus externos, quibus adoratur alius, esse indifferentes secundum se, ac pendere ab intentione & subjectione interna colentium, ut sunt cultus latría, dulcia, vel omnino politici & civiles, excepto Sacrificio, & ijs, quae ad Sacrificium pertinent. Attendenda igitur est mens Catholicorum, qua ejusmodi ritus & actus peragunt, an Sanctis hos cultus deferant tanquam Dijs, tanquam Dominis supremis, infinita sanctitatis & excellentiae, an verò solum tanquam amicis, filijs, & servis dilectis Dei & Christi: prius nemini in mentem venit, & esset verè idololatria, posterius facimus, sed absque omni periculo idololatriae, quia minore subjectione animi colimus Sanctos, quam Deum, non ut Deos, sed ut creaturas Deo dilectas, quas ipse honorat & honorari cupit. *Sacrificia* propriè dicta, quia sunt *contestatio supremi Domini in omnes creaturas*, soli Deo offerimus, eique soli erigimus *templa*, & *altaria*, supra quae celebratur missa & offertur Sacrificium propriè dictum (nam tabula & statua, super aras posita, sunt ornamenta altarium, non altaria) saepe tamen haec facimus in memorias Sanctorum. Hanc esse mentem Ecclesia, pridem testatus est S. August. l. 20. contra Faustum

Manich. c. 21. saepius cit. *Nalli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum, quamvis in memorias Martyrum, constituimus altaria; quis enim Antistitium, in locis SS. Corporum assistens altari, aliquando dixit: offerimus tibi Petre, aut Paule &c.?* Quando igitur offertur Missa de aliquo Sancto, vel in honorem alicujus Sancti, non sacrificatur Sancto, sed soli Deo, de Sancto autem fit mentio peculiaris, commemoratio, aut preces accidentales, ut Deum colamus etiam peculiariter in aliquo dilecto suo amico, hujusque accedente patrocinio facilius flectamus in nostra vota. Ferè idem dicendum est de Votis & Juramentis. *Vota* principaliter soli Deo fiunt; possunt tamen fieri secundariò in honorem Sanctorum, ita ut inde aliquis etiam honor cedat Sanctis, sicut aliqua utilitas cedit v. g. hospitali, cui per votum promittuntur centum aurei. *Juramenta* fiunt quidem principaliter & ultimato semper per Deum, immediate tamen & secundariò etiam fieri possunt per creaturas, in quibus Dei virtus specialiter elucet & respicitur, v. g. per caelum, terram, SS. Evangelia; cur non ergo etiam per Sanctos?

Regerunt. Quidquid dicant Catholicici ad se excusandos, facto ipso tamen factis ostendunt, quòd Sanctis deferant cultum latría; nam Virginem *Mariam* vocant Deam, colunt ut Deam, & tanquam caeli terraque Reginam, cui competat potestas Divina, quae jure Matris possit imperare filio &c. Vocant eam *Mediatricem*, *Redemptricem*,

Rrr 3 ccm 5

cem, caput serpentis conterentem, Spem suam. Imò sæpe in ipsam feruntur majori devotione, affectu, & fiducia, quàm erga Christum, ut patet ex libellis eorum precatoris, ex concionibus, & alijs libris typo editis. R. hæc est vel inscitia Lutheranorum non intelligentium, vel potiùs malitia intelligere nolentium, quo sensu ejusmodi honorificos titulos B. Virgini & Sanctis tribuamus, & qua mente ad eosdem confugiamus. Oprimè Catholici intelligunt magnifica hæc verba, quibus exprimere volumus sublimem sanctitatem, & potentissimam intercessionem Sanctorum apud DEUM. B. V. si appellatur Dea, Regina cæli, Mediatrix &c. non ita appellatur in sensu proprio & rigoroso, quo DEUS & ipse Christus, sed longe inferiore, quo DEUS ipse per Davidem dixit ad homines: *Dij estis, & filij excelsi omnes.* Ps. 81. Quæ reperiuntur in libellis precatorijs, concionibus &c. subinde cum exaggeratione dicuntur

& hyperbolicè. De quibus Lutherani ita sentiant, sicut M. Lomer p. 313. fortgesetzten Abfertigung cum Stapletono sentit, de Patribus sic loquente: *Qua à Patribus pro concione dicuntur, non ita expressè & propriè & juxta dogmaticam veritatem accuratè designent, sicut alia, qua disputando & commentando scribunt.* Devotio, affectus, & fiducia erga B. V. est quidem subinde tenerior & major intensivè, quàm ad Christum, quia Christum subinde apprehendimus ut severum Judicem, qualis etiam est; B. Virginem verò solùm ut Advocatam & Matrem amatissimam: non tamen *apprehiativè*, quia scimus, Christum infinitè excedere omnes Sanctos, eum solum esse Redemptorem nostrum, qui suo sanguine DEUM nobis reconciliare potuit, ab ipso habere eos omnia, licet ipse habere nos sæpe nolit, nisi nobiscum & pro nobis etiam orent Cœlites. Sed de intercessione Sanctorum sit

§. II.

De Invocatione Sanctorum.

13. **S**ciendum 1. Invocare alterum est cum aliqua fiducia ab illo petere vel auxilium vel patrocinium. Adcòque Religiosa invocatio Sanctorum, de qua nobis summa lis est cum Sectarijs, cultui Sanctorum superaddit duo, nimirum fiduciam aliquam cordis, & preces nostras ad illos immediatè directas, ut nos juvent precibus & meritis suis apud DEUM. Unde

Sc. 2. Solum DEUM posse invocari tanquam auctorem omnis gratiæ & gloriæ, qui ex se, & propria virtute, potestate, & auctoritate nobis conferre possit omnem gratiam, auxilium naturale & supernaturale, mortem felicem, & beatitudinem æternam: Sanctos verò invocari solùm ut *Intercessores, Patrones, Advocatos* apud Christum & DEUM, ut nobiscum & pro nobis eundem

dem orent; sic enim recte speramus, citius nos exaudiendos à DEO, si dilecti ejus amici pro nobis suas preces interponant. Hinc est, cur ad Sanctos dicamus, *orate pro nobis*, ad DEUM verò & Christum, *miserere nobis*. Dum verò invocando Sanctos utimur verbis, quæ indicant, eos à nobis invocari etiam ut *Auxiliatores*, dicendo v. g. ad B. V. S. Petrum &c. *miserere mei, juva me, salva me, aperi mihi coeli aditum, da mihi sanitatem corporis, virtutem castitatis &c.* semper subintelligimus, ut id faciant intercedendo & rogando pro nobis, vel dando illa, quæ prius ipsi acceperunt à Deo eum in finem, ut nobis conferant, ferè sicut herbae dant nobis sanitatem naturaliter, quam virtutem prius in hunc finem acceperunt à Deo. Scimus enim, Sanctos nihil habere ex se, plurima tamen accepisse à Deo, utpote dilectissimos ac intimos Dei amicos, quæ possint dispensare in alios, præsertim magnam habere efficaciam in suis intercessionibus, & quidem ob merita sua temporalis vitæ. Sed de his

15. Sc. 3. Catholicos non dicere, quòd Sancti, quos pie, religiosè, & devotè invocant mente vel voce, nobis *mereantur* illa beneficia, quæ per & ab ipsis petimus, & quòd Deus ea nobis conferat *propter* merita Sanctorum; sed dicere, quòd nobis dentur propter merita solius Christi, qui solus non pro se tantum, sed & *pro alijs* strictè & de condigno mereri potuit, ac meritis est omnia dona gratiæ & gloriæ. Nilominus tamen profuunt nobis,

Sanctos invocantibus, etiam merita Sanctorum: non quòd illi nobis aliquid propriè sint meriti, sed quòd pro se meriti sint altiorem gradum gloriæ & amicitia cum Deo; quò enim majora alicujus Sancti sunt merita, eò amicitior & charior est Deo, consequenter & potentior in sua intercessione, ac ditior donis in alios dispensandis. Ferè sicut fit inter homines: quò enim aliquis Aulicus propter merita sua est charior & gratior Principi, eò plus prodesse potest alijs intercedendo, largiendo ex acceptis; quamvis talis aulicus has gratias alijs non sit pro meritis de condigno, ut Princeps eas teneatur supplicii largiri. Unde fit, ut Sancti sint quasi Mediatores apud Mediatorem Christum, per cuius merita & ipsi rogant nobiscum Deum, & quasi Advocati apud Advocatum principalem Christum, cuius merita sunt infinita in ordine ad omne præmium, etiam alijs obtinendum, quòd & pro quibus ille petit; *nemo enim* (dixit ipse) *venit ad Patrem, nisi per me.* Jo. 14. *petite in nomine meo.* ibid. Hinc Ecclesia immediatè per Christum, mediatè per Sanctos simul intercedentes, à Deo rogat dona tam naturalia quàm spiritualia. v. g. dicendo: *Concede nobis Deus intercessione hujus Sancti hoc beneficium per Christum Dominum nostrum.* Quando verò rogat *per merita* Sanctorum, aliud non intendit, quàm Deo quasi proponere merita illa, per quæ Sancti facti sunt Deo valde dilecti amici, cuius amicitia in tanta potentiores sunt preces Sanctorum pro nobis.

Sc. 4.

16. Sc. 4. Lutheranos æquè & Calvinistas extremè persequi invocationem Sanctorum. Contra quam M. Lomer Præco Augustanus ante paucos annos multum chartæ pessundedit, plusquam quinquaginta quaterniones typis dando in der *Ersten und Andern Abfertigung* / quas lucubrationes ex fundamento confutatas in hujus & præcedentis §. paucis pagellis reperies. Concedunt quidem 1. cum Apolog. August. Conf. quòd Cœlestes in genere orent pro hominibus in hac vita existentibus, quamvis fateantur expressè, in Scriptura testimonium nullum de mortuis orantibus exstare. &c. Apol. de Invoc. SS. Item aliqui transmittunt, eos etiam in particulari orare pro quibusdam. 2. Quemlibet hominem habere non unum, sed plures Angelos Custodes propter illud Psal. 91. *Angelis suis mandavit de te*, & aliquos fortassis unicum tantum. Ex his tamen negant rectè inferri posse, Sanctos, & Angelos religiose invocandos esse: licèt admittant 3. rectè invocari homines in hac vita existentes, seu rectè viventium preces implorari propter claros Scripturae textus. Deus ipse id iussit Job. 42. *Ite ad servum meum Job: Job autem servus meus orabit pro vobis; faciem ejus suscipiam.* Et Paulus in suis epistolis sæpe imploravit preces eorum, ad quos scripsit. *Orationi instate, orantes simul & pro nobis.* Coloss. 4. v. 2. *Obsecro vos, ut adjuvetis me in orationibus pro me ad Deum.* Rom. 15. v. 30.
17. Sc. 5. Quamvis in Antiquo Testamento non fuerit illicitum, & subinde (saltem privatim) probabiliter usitatum, invocare Sanctos jam demortuos, communiter tamen & publicè in usu non fuisse, ita ut dicerent v.g. Sancte Abraham ora pro nobis, &c. Moyses ora pro nobis &c. sed immediatè supplicasse DEO, allegando tamen quandoque merita Sanctorum, ut preces suas redderent efficaciores. Sic Moyses oravit Exod. 32. v. 3. *Recordare Domine Abraham, Isaac, & Jacob Sanctorum tuorum.* Daniel c. 3. v. 35. *Neque auferas à nobis misericordiam tuam propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel (Jacob) sanctum tuum.* Et David allegavit etiam propria merita, sic orans: *Memento Domine David & omnis mansuetudinis ejus.* Psal. 131. Quin & DEUS ipse satis innuit, quòd intuitu servorum suorum & amicorum, qui ex hac vita jam migraverant, invocantibus se propitius sit, dum 4. Reg. 19. v. 34. invocatus à Rege Ezechia dixit: *Protegam urbem hanc, & salvabo eam propter me & David servum meum.* Ratio autem, cur in Veteri Testamento ordinariè & publicè non fuerint directè invocati Sancti defuncti, est duplex, una, quia nondum erant in cœlo, nec DEUM videbant, adeoque ordinariè & sine speciali revelatione non poterant cognoscere preces ad se factas, quæ revelatio ipsis tunc, utpote nondum beatis, non debebatur vi status sui; altera, quia ille pòpulus erat valde pronus ad Idololatriam, & videbat passim apud Gentiles invocari varios Deos, si igitur passim fuisset in usu invocatio Sanctorum, facilè eos non ut DEI servos & amicos, sed etiam ut Deos invo-

care cōpisset. Utraque ratio cessavit in Novo Testamento. Unde

13. Dicendum 1. Sancti in cœlo cognoscunt, etiam in particulari, viventium preces, & vota cordis, quibus invocantur. Probat 1. ex Scriptura. Angeli cognoscunt orationes hominum, pœnitentiam & conversionem peccatorum, quæ pœnitentia, utpote dolor animi, est actus internus: ergo etiam homines sancti, in cœlo jam beati, cognoscunt illas; quia sunt sicut *Angeli Dei*, Mat. 22. in statu beatitudinis ipsi æquales. Ant. prob. Luc. 15. dicitur: *Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente*: nemo autem gaudet prudenter, nisi cognoscat causam gaudendi: ergo. *Quando orabas cum lacrymis* (dicit Raphael ad Tobiam) *ego obtuli orationem Domino*. Tob. 12. Simile quid legitur Apoc. 8. Dein sæpius Scriptura dicit, *in conspectu Angelorum*, Apoc. 14. v. 10. Ps. 137. v. 2. *In conspectu Angelorum psallam tibi*, hoc est, inspicientibus & videntibus Angelis, sicut tō in conspectu Dei aut hominum, idem est, ac inspiciente Deo aut hominibus. Quin & homines sancti in cœlo existentes offerunt Deo orationes Sanctorum in terra existentium, Apoc. 5. ut videbimus assertionē sequente: sicut Angeli Apoc. 8. ergo cognoscunt has orationes. Neque dicas, Angelos cognoscere ratione officij sui, quia sunt *administratorii spiritus, missi in salutem hominum*, non ratione beatitudinis. Nam contrā est 1. quod allati textus etiam loquantur de Angelis, qui non actu sunt *Custodes* deputati certorum hominum. 2. Quia

R. P. Pichler Theol. Polemica,

etiam homines sancti sunt deputati ad custodiam hominum, iisque præpositi juxta illud Apoc. 2. *Qui vicerit, dabo illi potestatem super gentes*. Et Ps. 45. *Constitues eos principes super omnem terram*.

Prob. 2. ex statu beatitudinis. Pertinet ad beatitudinem, saltem accidentalem Sanctorum, ad eorum dignitatem, & charitatem, cognoscere preces hominum etiam internas, ad se directas: ergo cognoscunt; aliàs enim esset beatitudo imperfecta, neque perfectæ amicitia status, quæ exigit, ut amicus revelet ea amico, quæ ad ipsum pertinent, præsertim si ad amici felicitatem honorem & oblectationem cedat; id quod ipse Christus innuit, dum ait: *Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæcunque audivi à Patre meo, nota feci vobis*. Jo. 15. Ant. prob. gloriosum utique & oblectabile est Sanctis habere supplices, quia invocantur tanquam amici Dei, in quo est maxima gloria, dignitas, & gaudium: dein utique charitas erga alios, *quæ nunquam excidit* (nec in cœlo) exigit juvare miseros: sed quomodo juvabunt, nisi cognoscant necessitates suorum supplicum, & preces clientum? si enim homines in hac vita existentes ex revelatione Divina possunt cognoscere secreta cordium, uti Samuel Saulis. 1. Reg. 9. & res absentes, ut Elifæus sui famuli absentis. 4. Reg. 5. multo magis poterunt Sancti in cœlo ex revelatione Divina: ergo actu DEUS ipsis revelat, quia id exigit status beatitudinis & perfectæ amicitia cum DEO. Confirmatur. Damnati cognoscunt ea, quæ geruntur in mundo

SS

do

do & ad eorum pœnam pertinent, ut constat exemplo divitis Epulonis, qui noverat, fratres ad sui imitationem perditè vivere: ergo multò magis scient Sancti, quæ ad eorum felicitatem spectant.

Prob. 3. ex communi sensu fidelium. Nam praxis universalis & antiquissima est invocare Sanctos: ergo fideles judicant, Sanctos cognoscere nostras necessitates, & vota, precèsque ad semillas. A. postea probabitur.

Certum igitur est, quòd Sancti in cælo cognoscant nostras tum necessitates corporales & spirituales, tum preces, quando à nobis invocantur. Modus autem, quo cognoscant, controversus est apud Catholicos DD. nec SS. Patribus satis fuit cognitus. Dux tamen sententiæ cæteris probabiliores sunt, quarum una dicit, quòd Beati in cælo, videndo Divinam essentiam & Verbum, in eo, quasi in speculo quodam vivo videant omnes creaturas existentes aëtu, exceptis secretis cordium, nisi hæc ad eorum felicitatem, dignitatem, & charitatem pertineant: quæ opinio fuisse videtur etiam S. Gregorij, qui l. 2. Dial. c. 35. apud Canis. de præc. 1. Decal. §. 8. dicit: *Quid est, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt?* Altera sententiæ docet, quòd cognoscant ex speciali revelatione DEI, in quam inclinat S. August. de cura pro mortuis c. 16. postquam reculerat alios duos modos, quibus possent Sancti cognoscere preces & necessitates nostras in particulari, licet nobis localiter præsentem non sint.

Hic rursus exclamat & interrogat

M. Lomer, ubi sit illa decantata concordia inter Papistas? R. Et vicissim quaero, an sciat Lomerus, in quo Papista dicant, se esse, & esse debere concordem, ejusdem mentis & sermonis? Si nesciat, ignorans est & dignus doceri, si sciat, & tamen se scire dissimulet, perversus est & indignus responso. Sed malo præsumere ignarum quàm studiosè malum. Audiatur itaque: decantata illa inter Papistas concordia consistit in hoc, quòd omnes omnino conspirent in omnibus fidei articulis sufficienter revelatis, qui nempe clarè habentur in Scripturis aut Traditionibus, vel ab Ecclesia explicite definiti sunt. In cæteris relinquatur libertas in utramque partem disputandi; interim tamen omnes parati esse debent amplecti illam partem, quam Ecclesia (scilicet Papa vel sine vel cum Concilio Generali) definit. Cum igitur de *Modo*, quo Sancti cognoscant nostras preces, nihil adhuc determinaverit Ecclesia, nihil officit dissensio Doctorum. Sed quare non definit Ecclesia etiam modum? R. quia nunquam adhuc judicavit, id necesse esse. Sufficit, quòd definitur, rectè invocari Sanctos. Ex qua definitione colligunt quidem plerique, etiam indirectè definitum esse ab Ecclesia, quòd Sancti absolute cognoscant nostras preces & necessitates in particulari. Quòd tamen alij negant, licet minùs probabiliter, asserentes, posse invocationem & auxilium Sanctorum etiam in particulari subsistere, etiam si Sancti nostras orationes & necessitates in particulari non videant; eò quòd possent generaliter Deum rogare pro

omni-

omnibus illis in particulari, qui illorum intercessionem implorant apud Deum, omnia videntem, omnia audientem. Et sic sentit Verweils in Speculo f. 249. & probabiliter etiam S. Aug. l. de cura pro mortuis c. 16. Adeoque probabiliter forte non est definitum, quod Sancti à nobis invocati sciant in particulari preces nostras & necessitates, eò quod tamen eorum invocatio posset nobis in particulari esse utilis, consequenter hoc etiam transmissio tamen illatus staret adhuc articulus fidei de Invocatione Sanctorum.

Pro qua

19. Dicendum 2. Sancti in cælo existentes rectè & utiliter invocantur à nobis. Quamquam hæc assertio explicite & claris terminis non contineatur in Scripturis, ideirco tamen neganda non est, sicut propterea negandum non est, nec negatur ab Adversarijs, Deum esse trinum in Personis, in Christo esse duas quidem naturas, unam tamen personam, Spiritum S. procedere à Patre & Filio, parvulos ante usum rationis esse baptizandos &c. quod in Scripturis clarè non fiat expressa. Caterum cur in libris Antiqui Testamenti non fiat clara mentio Invocationis SS. ratio congruens esse potest, tum quod tunc Beati nondum fuerint, qui sanctè obierunt, adeoque ordinariè ignari nostrarum rerum, tum quia periculum fuisset idolatriæ in populo, ad vitium hoc valde proclivi. Cur autem libri Novi Testamenti nihil de ea explicite meminerint, ratio potest esse, tum ne Gentiles conversi crederent se rursus adduci ad colendos Terrigenas, & ne veteri

R. P. Pighler Theol. Polemica,

more suo inciperent Sanctos colere ut Deos, tum quia nullus illo tempore, quo plerique libri Sacri conscripti sunt, eximia & notæ Sanctitatis vir obierat; vivebant enim adhuc Apostoli & Evangelista cum B. Virgine: & sanè, si isti Scriptores sacri multum scripsissent de cultu & invocatione Sanctorum demortuorum, suspensionem arrogantia potuissent incurere, quali quærent gloriam suam etiam post mortem. Deus ipse statim post eorum fata satis docuit tum per miracula, & varia beneficia hominibus, hos Sanctos colentibus, concessa, tum per traditionem, Sanctos hujusmodi rectè & utiliter invocari. Nihilominus tamen multa occurrunt in Scripturis, ex quibus rectè deducitur Angelorum hominumque defunctorum invocatio. Unde assertio

Probatur 1. ex Scripturis. Gen. 48. dicit Jacob: *Angelus, qui eruis me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* Osee 12. v. 4. *Jacob invaluit ad Angelum, flevit, & rogavit eum,* scilicet ut sibi benediceret adversus Esau se insequentem Gen. 32. ergo Jacob invocavit Angelum tum pro se tum pro alijs. Excipit Gerardus, & dicit, hic per Angelum intelligi ipsum Dei Filium incarnandum. Sed communior Interpretum mens est, intelligi Angelum creatum, quem sonat ipsa vox, accipienda in sensu proprio, cum inde non sequatur absurdum. Qui oppositum dicere videntur, intelligendi sunt, quod Angelus fuerit tantum representativè Filius Dei, utpote quem incarnandum representabat, non verè & entitativè. Porro Jobi 5. Eliphaz Jo-

SS 2

bum

bum amicum suum commonuit & dixit: ad aliquem Sanctorum convertere, ubi nomine Sanctorum intelligit Angelos S. Augustinus apud Pined. ergo saltem subinde fuerunt in Veteri Testamento invocati Angeli, & creditum est, hanc invocationem rectè & utiliter fieri. Apoc. 5. dicitur: *Virginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno, habentes singuli citharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, qua sunt orationes Sanctorum.* Ubi per 24. Seniores intelliguntur Sancti Veteris & Novi Testamenti, qui tum jam fruebantur visione beatifica, & non secus ac Angeli Apoc. 8. offerebant Deo orationes Sanctorum, in terris adhuc degentium. Demum Baruch. 3. v. 4. Judæi in calamitatibus suis ita precantur: *Domine Omnipotens Deus Israel audi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum, qui peccaverunt ante te.* Quid hoc est aliud, quam invocare demortuos justos, ut cum & pro vivis peccatoribus Deum deprecantur?

Prob. 2. maxime ex Traditione Apostolica, quam nobis declarat tum praxis perpetua fidelium tum Patrum testimonia. Traditio autem Apostolica, utpote Verbum Dei non scriptum, eandem vim habet ac Scriptura Apostolica. Jam sic: nescitur initium temporis, quo fuerit introducta invocatio Sanctorum: atqui juxta regulam S. Augustini l. 2. de Bapt. contra Donat. c. 7. communiter receptam credendum est, ejusmodi à temporibus Apostolorum proficisci; dicit enim: *Quod Ecclesia universalis suo tempore observa-*

vat, nec est per Concilia Generalia institutum, credi debet ex Apostolica Traditione esse. Cum igitur certum sit ex Patribus, quos statim adducam, sæculo IV. & V. jam fuisse in usu invocationem Sanctorum, nec nominari possit Concilium, quod eam primitus statuisset, rectè creditur, statim post tempora Apostolorum, & præcedentibus sæculis jam fuisse usitatam. Jam ad Patres sæculi IV. & V. S. Ambros. precatione 2. præparante ad Missam: *Ut efficax mea sit deprecatio, B. MARIE Virginis suffragia peto, quam tanti meriti esse fecisti &c. Apostolorum intercessionem imploro &c. Martyrum preces deprecor &c. Confessorum orationes expostulo.* S. Chrysost. in Liturgia sæpius invocat preces B. V. & aliorum Sanctorum. S. Augustinus in Meditationibus c. 40. sic orat: *Sancta & immaculata Virgo DEI Genitrix MARIA, & Mater Dei Domini nostri JESU Christi, intervenire pro me digneris apud illum, cujus meruisti effici templum. Sancti Michael, S. Gabriel, S. Raphael, SS. Chori Angelorum, atque Archangelorum, Patriarcharum, atque Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, Martyrum, Confessorum, Sacerdotum, Levitarum, Monachorum, Virginum, omniumque Justorum: per illum, qui vos elegit, & de cujus contemplatione gaudetis, vos rogare præsumo, ut pro me culpabili ipsi Deo supplicare dignemini, quatenus de faucibus diaboli, & de morte perpetua merear liberari.* Idem fer. 18. de Sanctis: *S. B. & R. succurre miseris: juva pusilli*

pus animas, resovefebiles, ora pro populo &c. *Tues spes unica peccatorum* &c. Ecl. 20. contra Faust. Manich. c. 21. *Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solennitate celebrat, & ad excitandam imitationem, & ut meritis eorum confocietur, atque orationibus adjuvetur.* Quot verba, tot fulmina. Patres Concilij Generalis Chalced. act. 11. unanimiter dicebant: *Flavianus post mortem vivit, Martyr pro nobis orat.* Quod postea adhuc clarius expresserunt Patres Conc. Generalis sic pronuntiantes: *Christianus solo Deo Creatore suo adorato invocet Sanctos, ut pro se intercedere apud Majestatem Divinam dignentur.* Tacco clara testimonia aliorum PP. Athanasij, Cyprian. Orig. Hilar. Ephrem, Basilij, Greg. Nyss. Greg. Naz. Cyrill. Hieron. Epiph. Hieron. Paulini, Sulpitij Severi, Maximi, Chrysol. & Historicorum Theodoret, Euseb. Sozomeni &c. quos vide apud Gaultierum, Coccium, Canisium, Peresium.

Tanta testium nube convicti negare non audent Adversarij, IV. seculo jam viguisse invocationem Sanctorum. Hinc se recipiunt ad prima tria secula, praesertim M. Lomer, ex his antiquitatis latebris eam oppignari posse ratus; & hoc nequiter facit, quia scit, primis tribus seculis, propter gravissimas persecutiones Christianorum, nec Concilium Generale haberi, nec monumenta Patrum relinqui posteris potuisse; cum ferè nulla quies scribendi ipsis concessa fuerit, vel quae scripta fuerit, omni conatu abolere conati sunt barbari gentiles. Sed fallitur:

etiam ex his tenebris, Deo ita disponente, promicat veritatis lux, & idonei existere testes. In Liturgia S. Petri sic legitur: *Imprimis sancta gloriosa, semperque Virginis M A R I A E, BB. Apostolorum & Martyrum, quorum intercessionibus & precibus concede &c.* In Liturgia S. Jacobi: *Commemorationem agamus Sanctissima &c. Domina nostra, Matris Dei, & semper Virginis M A R I A E, & omnium Sanctorum, ut precibus atque intercessionibus eorum omnes Misericordiam consequamur.* Vid. Cocc. to. 1. l. 5. a. 4. S. Dionys. Areop. p. 866. edit. Colon. 1557. *Parvitas sua conscius adeat ad aliquem sanctum hominem, petitum, ut se adjuvet, ac pro se roget.* Hæc pro I. seculo. Pro II. testatur S. Irenaeus l. 5. c. 19. *Sicut Eva seducta est, ut effugeret Deum, sic M A R I A suasa est obedire Deo, ut virginis Eva Virgo M A R I A fieret Advocata.* Pro III. Origenes in Lament. *Incipiam me genibus prosternere & deprecari universos Sanctos, ut mihi, non audenti petere Deum propter nimietatem peccati, succurrant.* S. Cornelius intranslat. Corporum Apost. ep. 1. *Orantes Deum & Dominum nostrum I E S U M Christum, ut intercedentibus suis Sanctis Apostolis maculas vestrorum purget peccatorum.* S. Cyprianus in tract. de habitu Virginum in fine: *Durate fortiter, spiritualiter pergite, pervenite feliciter: tantum mementote tunc nostri, cum incipiet in vobis Virginitas honorari.*

Prob. 3. ex Miraculis, quæ Deus edidit ad intercessionem Sanctorum, quæ

sunt invocati, & ex innumeris beneficijs, quæ quotidie impetrant pij fideles per & ab ijs Sanctis, quos devotè invocant. Est autem incredibile, quòd pij ceteroquin homines, tanto numero, per omnes arates, in varijs locis, qui restantur, se per Sanctos à se invocatos impetrasse sanitatem corporis, liberationem à periculis &c. sæpe non sine miraculo, omnes mentiantur, vel ex simplicitate seipfos decipiant. Nemo prudens hoc dixerit. Ergo placet Deo invocatio Sanctorum, quam tot beneficijs, etiam prodigiosis, approbat, de quibus multa jam olim posteris tradiderunt Theodoretus l. 5. histor. SS. Ambr. August. Greg. Turon. Gregorius M. 3. Dialogorum c. 22. & seqq. Hinc illa anathemata, quæ tanquam acceptorum beneficiorum testimonia publicè appenduntur in templis, de quibus Theodoretus de Græcarum affectionum curatione l. 8. scribit: *Piè fidelitèrque precatos ea maximè consequi (à DEI Martyribus) quæ desiderant, testantur illa, quæ votorum rei dona persolvunt, manifesta nimirum adepta sanitatis indicia. Nam alij quidem oculorum, alij verò pedum, alij porro manuum simulacra suspendunt ex argento auròve confecta.*

Prob. 4. ad hominem invictò argumento. Videntes à viventibus rectè & utiliter invocantur tanquam intercessores apud Deum: ergo etiam Sancti jam in cælo regnantes à viventibus in terra adhuc constitutis. Ant. admittunt Adversarij. Conf. Prob. quia Sancti in cælo non minùs possunt & volunt nos juvare, quàm justii

in hac vita existentes, imò magis possunt, quia sunt amici Dei in gratia jam confirmati, magisque volunt, quia puriori charitate nos diligunt. Unde S. Hier. adversus Vigilantium hæreticum c. 3. sic intulit: *Unus homo Moyses sexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam, & Stephanus pro peccatoribus veniam deprecatur: & postquam cum Christo esse coeperint, minùs valebunt?*

Dices cum Lomero. Ab invocatione fidelium vivorum, quam admittunt Lutherani, nequaquam inferri potest licitus usus invocandi Sanctos in cælo, quem Catholici tenent. Ratio est 1. Quia Catholici invocant Sanctos de sanctos religiosè. 2. Cum devotione cordis. 3. Cum fiducia in eorum meritis. 4. Non tantùm ut intercessores, sed etiam ut auxiliares. 5. Sine voluntate Dei, quia sine mandato, sine exemplo probato, & sine promissione in Scripturis contenta. 6. Sancti in cælo sunt longè absentes, adeòq; preces nostras non audiunt, nihil de necessitatibus nostris in particulari sciunt. Contraria omnia reperiuntur in invocatione viventium, prout est apud Lutheranos. R. illatio est optima. Quæ opponuntur, non sunt ad rem; quòd enim invocatio sit *religiosa*, juxta sensum superius explicatum, cum aliqua *devotione* & *fiducia*, quæ ponitur in meritis Sanctorum eatenus, quatenus propter illa sunt Deo valde grati, & ideo in precibus valde potentes; nihil detrahitur Deo, nec nimium tribuitur creaturis. Si invocentur ut *auxiliares*, ita invocantur, non quòd ex propria vit-

virtute, & rebus, quas habent ex se, nobis tribuant, sed ex ijs, quæ acceperunt à Deo, & quantum alijs dispensandum concessit Deus. Nunquid homo ab homine vivente adhuc saepe petit non tantum patrociniū, sed etiam auxiliū, sine præiudicio Dei? Quod sit *voluntas Dei*, patet ex tribus adductis argumentis, & patebit magis adhuc ex sequenti; etiam si nullum mandatum esset, nec clarum fortè exemplum, & peculiari promissio sit in Scripturis. Quod Sancti in cælo *cognoscant* nostras preces & necessitates in particulari, factis jam probavimus. Quod si etiam nescirent in particulari, potent fortè tamen rectè invocari, ut intercederent apud illum, qui perfectissimè novit omnia, ut scilicet DEUS se invocantibus largiretur id, quod petunt à Sanctis & per Sanctos. Vid. p. 506.

Prob. 5. ex ratione. Invocare Sanctos in cælo existentes est res pia, DEO

gloriosa, Sanctis honorifica, hominibus perquam salutaris, nullibi prohibita: ergo rectè & utiliter invocantur. Ant. prob. *pia* est, quia fit cum pio animi motu, scilicet cum humilitate sui, æstimatione amicorum Dei, spe aliquid obtinendi à Divina Misericordia per intercessionem Sanctorum, *Deo gloriosa*, quia sic colitur Deus in Sanctis suis, & simul Christus, quia cæli principes & dilectissimos Dei amicos facimus Deo supplices & comprecatores nostros, cum nos propter peccata & vilitatem nostram sine Patronis, Deo & Christo magis dilectis, quàm nos sumus, apparere non audeamus. *Sanctis honorifica*, quia magni facimus sublimitem eorum amicitia cum Deo gradum. *Hominibus salutaris*, quia sic facilius & certius obtinent, quæ petunt. *Nullibi prohibita*, ut patebit ex solutione objectionum.

Solvantur Objectiones.

27. Obi. 1. Invocatio religiosa Sanctorum cedit in injuriam Dei, & est idololatria: ergo. Ant. prob. 1. Quia omnis cultus religiosus pertinet ad primam tabulam, consequenter soli Deo competit. 2. Quia omnis vera & religiosa invocatio fertur in eum, qui est omniscius, omnipotens, ubique præsens. 3. Quia Scriptura dicit, solum Deum esse invocandum religiose: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Deut. 6. Mat. 4. *Quomodo invocabunt, in quem non credide-*

rum? Rom. 6. atqui in solum Deum potest credi: ergo.

R. N. Ant. nec enim Idololatria est, ut est *invocatio*, aliàs nec Adversarij sine Idololatria possent invocare existentes in hac vita: nec ut est *religiosa*, quia cultus religiosus bifariam dividitur, scilicet in latrariam & dulciam, ut supra vidimus: & quia invocatio Sanctorum non est sub præcepto, ideo propriè nec ad primam nec ad secundam tabulam Decalogi, ubi mera præcepta continentur, pertinet: reductivè autem perti-

not

ner immediatè ad tabulam secundam, mediatè & ultimatò ad primam, sicut charitas, qua diligitur proximus propter Deum; eò quòd cultus religiosus deferatur Sanctis ultimatò propter Deum, quem adoramus in Sanctis suis, Pl. 150. Unde patet ad prob. 1. quæ absolutè negatur. Utì & 2. prorsus enim gratis dicitur, non posse invocari religiosè illum, qui non est omniuscivis &c. Licet Sancti non omnia cognoscant, cognoscunt tamen nostras preces ad se directas; licet non sint ubique, & apud nos physicè, dum eos invocamus, sunt tamen præsentès intentionaliter & quoad cognitionem &c. Ad 3. Scriptura nec verbum dicit de invocatione *religiosa*. Textus 1. nihil aliud vult, quàm Deum solum esse adorandum propriissimè, & colendum cultu latræ, illique soli ut supremo Domino serviendum, aliàs Adversarij nec possent colere se invicem, & invocare viventium preces, nec possent admittere famulos famulasque. Textus 2. est contra Gentiles, qui utique non possunt invocare verum Deum, nisi priùs credant in illum, tanquam auctorem salutis. Deinde N. m. quòd non possit credi etiam in creaturam, non quidem ut Deum, sed ut gratam Deo & sanctam; nam apud Hebræos idem sunt *credere aliquem, & credere in aliquem*, Sic. Exod. 4. v. 21. dicitur: *crediderunt in Deum, & in servum ejus Moysen*. Unde rectè etiam sic intelligitur textus: quomodo invocabunt Sanctum, in quem non credunt, hoc est, quem non credunt esse sanctum?

Ob. 2. Invocatio Sanctorum cedit in injuriam Christi: ergo. Ant. prob. quia ipse solus est noster Mediator & Advocatus, cujus merita sunt infinita, & sufficientia ad quidvis impetrandum. *Unus Mediator Dei & hominum homo Christus JESUS*. 1. Tim. 2. *Non est aliud nomen sub celo, in quo nos oporteat salvos fieri*. Act. 4. *Per ipsum habemus accessum ad Patrem*. Eph. 2. R. 1. retorq. argumentum: Adversarij invocant alios præter Christum, scilicet homines in hac vita existentes, miseros adhuc & de salute incertos: ergo injuriam faciunt Christo. Replicabis cum Lomero, à Lutheranis invocari in hac vita existentes juxta voluntatem DEI, quia in Scripturis habetur exemplum &c. item non religiosè: ergo est disparitas. R. hoc est salutare, & nihil dicere ad rem, quo modo semper saltat Lomero, ut sic effugiat vim retorsionis allata. Hic non est questio, utrùm invocatio quæ *religiosa* Sanctorum cedat in injuriam Christi, nec quatenus est *præter voluntatem Dei*, sed quatenus est *invocatio alterius*, qui non est Christus, eò quòd ipse solus & unicus Mediator sit &c. atqui Adversarij invocant etiam alios præter Christum: ergo argumentum æquè premit ipsos. Reliqua duo huc non pertinent, & seorsim examinantur.

R. 2. N. A. Ad prob. Christus rectè dicitur unicus Mediator noster, scilicet principalis, & talis, qui nos redemit proprio sanguine: & infinito meritum suorum pretiò (quia profecta sunt à persona infinitæ dignitatis) nos DEO reconciliavit; Paulus enim statim sub-

jungit: *Qui dedit Redemptionem semetipsum pro nobis*. Cum quo tamen stat, Sanctos esse Mediatore & Advocatos secundarios, ministeriales, mediatos, subordinatos &c. quorum intercessio (uti & ipsa olim merita à viventibus adhuc collecta) omnem suam vim & efficaciam habet ex meritis Christi, qui pro nobis intercedendo non adjuvant mediationem & intercessionem Christi, utpote ex se infinite sufficientem, sed adjuvant nos impetrando à Christo, ut Christi merita nobis applicentur in ordine ad obtinenda beneficia, quæ petimus: qui longè alio modo pro nobis intercedunt, quàm Christus; nam Christus (scilicet quæ homo; quæ DEUS enim mediare & intercedere non potest) authoritative se interponit, exhibens sua merita, quibus nihil denegari potest; Sancti verò in cælo (uti & in hac vita existentes) more supplicum per Christum & à Christo rogant, non sua, sed Christi merita pro nobis allegantes, & quorum intercessio absolute potest non exaudiri. Quod non cedit in injuriam Christi, sed potius in gloriam. Itaque Christus est unus Mediator, non quia solus, sed quia principalis & primarius est. Ceteris, uti & B. V. potest vocari *Mediatix Intercessionis*. Eodem modo intelligendi sunt reliqui duo textus: per Christum solum *primario, merito, & ultimo* nos oportet salvos fieri, aliàs idem Paulus male dixisset, inò sibi contradixisset, dum 1. Cor. 9. v. 22. scripsit: *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos*. Paulus itaque potuit etiam salvare, sed secundario, instrumenta-

R. P. Piehler Theol. Polemica.

liter, immediate cooperando per predicationem Evangelij &c. Sic etiam per solum Christum tanquam Advocatum principalem *habemus accessum ad Patrem*. Quod si verò M. Lomer pergat contendere quòd *unus Mediator* &c. strictè accipi debeat pro solo, hodie debet adhuc deponere titulum *Magistri*, quia scriptum est: *Nec vocemini Magistri, quia Magister vester unus est Christus*. Mat. 23. v. 10.

Ob. 3. Deus & Christus volunt, ut nostram fiduciam omnem ponamus in se, non in hominibus: sed Catholici invocando Sanctos in hominibus ponunt fiduciam, sæpe majorem quàm in Deo & Christo: ergo. Ma. prob. ex Scriptura: *Adeamus cum fiducia ad thronum gratia*. Heb. 4. *Sic orabitur: Pater noster, qui es in cælis*. Mat. 6. *Maledictus homo, qui confidit in homine*. Jerem. 17. v. 5. R. 1. retorq. argum. Atqui Adversarij ponunt fiduciam in hominibus, v. g. subditi in suo Principe, liberi in parentibus, amici in amicis, clientes in patronis. Retorq. aliter: atqui Adversarij invocando fideles, in hac vita existentes, ponunt fiduciam aliquam in hominibus, ut fatetur M. Lomer p. 222. *Unger mahligen Abfertigung*. Sed statim iterum excipit, & dicit, se ideo in his ponere fiduciam, quia cognoscunt preces & necessitates se invocantium, & quia viventes invocantur juxta voluntatem DEI. Aliter se res habet in invocatione mortuorum. At hoc iterum est saltare extra rhombum, & ab uno ad alterum, ut inveniatur effugium.

T t t

gium.

gium. Hic quaestio non est, an Sancti demortui cognoscant nostras preces & necessitates, an invocentur juxta voluntatem Dei, quae seorsim examinantur, sed praecise utrum in aliquo alio, quam in Deo, & Christo, possit poni aliqua fiducia cordis. Si negat Lomerus, sibi & suis contradicit; si asserit, nihil probat hoc argumentum.

R. 2. Dist. Ma. volunt, ut in Deo, tanquam in Auctore omnium gratiarum, & auxiliatore supremo, in Christo vero tanquam in Mediatore principali, omnem fiduciam nostram ponamus ultimato, in hominibus vero solum tanquam intercessoribus, & mediatoribus secundarijs, ac non ultimato C. M. alio modo N. Ma. In hominibus sanctis, quos invocamus, ponimus aliquam fiduciam non ultimato, nec tanquam in auctoribus gratiarum, qui ex se & bonis propriis nos juvare possint, & per sua merita, sed tantum tanquam in intercessoribus Deo valde gratis. Et quod quis major est in sanctitate, eo major in ejus intercessione recte ponitur fiducia; sicut enim justitia & status gratiae est conditio in orante, ut exaudiatur, quia Deus peccatores non audit. Jo. 9. v. 31. ita major justitia & sanctitas intercedentis est conditio & motivum impellens, ut citius & facilius exaudiatur. Textus probant quidem, in Deo & Christo ponendam esse fiduciam, eosque immediate posse rogari, non tamen dicunt, quod in ijs solis sit ponenda fiducia, & per alios rogari non possint tanquam per intercessores, sive vivos adhuc,

sive mortuos. Textus ultimus, qui maledictum pronuntiat in illum, qui confidit in homine, facile intelligitur, si legantur verba immediate sequentia: *Et ponit carnem brachium suum, & a Domino recedit cor ejus*, quando scilicet homo confidit solum & ultimato in homine carnali, ac penitus relinquit Deum, ac si homo satis esset potens ex se, & sine Deo, ad juvandum.

Dices, Deus ipse amat nos magis quam Sancti, & est paratissimus ad nos exaudiendos: ergo in ipso solo confidendum. 2. Ipse per se jam scit necessitates nostras, nec indiget monitoribus, scilicet Sanctis, qui quasi Deo aures vellicent, vel commoneant. Hinc reprehendit etiam Matrem suam, non quod pro hospitibus intercesserit, sed quod importune monuerit Christum, quasi ipse nescivisset vini defectum. 3. Quod potest fieri paucioribus, non debet fieri pluribus: ergo cum immediate accedendo Deum possimus assequi Divina beneficia, non debemus circumcurfare apud Sanctos ad ea obtinenda. R. 1. retorq. totum argumentum quoad omnia tria membra in invocatione viventium. R. 2. directè ad 1. licet Deus nos valde amet, & ad auxiliandum sit paratissimus, tamen magis amat Sanctos, utpote ab omni macula puros; & nos saepe propter peccata nostra & tepiditatem in orando non sumus digni, qui exaudiamur, atque ideo adhibemus Patronos ipsi valde gratos, ut per eos impetremus, quod nobis merito negaretur.

tur: quo pacto non diffidimus Bonitati Divinæ, sed potius indignitari nostræ, scientes, Deum non tantum esse bonum, sed etiam iustum. Ad 2. Non adhibemus Sanctos, ut moneant Deum, quasi Deus aliquid nescire, vel oblivisci posset, sed tanquam patronos, ut eorum, quos valde diligit, intercedentium intuitu nos benignius exaudiat, ferè sicut Moyses orans proposuit Deo dilectos amicos: *Recordare Abraham, Isaac, & Israel servorum suorum* &c. Exod. 32. 13. Quod additur, & identidem obruduntur de B. Virgine, negatur, illam importunè monuisse Christum, aut ex ignorantia omniscientie Christi, vel ab hoc fuisse reprehensam: sed potius hanc Virginis intercessionem Christo placuisse, patet ex effectu, quia fecit, quod illa modestè insinuando petijt; simul tamen indicat per hæc verba, *mulier quid mihi & tibi?* quòd ipsi *ratione Maternitatis* non competat jus petendi miracula, quia non sunt actiones Humanitatis, quam solam habuit à Matre, sed Divinitatis; atque in ijs patrandis, uti & in alijs rebus Divinis, non attendi debeat affectus naturalis erga parentes, sed gloria Dei, & utilitas proximi; atque hinc appellavit non *Matrem*, sed *mulierem*, quasi exteram; sine ulla tamen reprehensione, ut apud Cornel. à Lapide interpretantur Beda & August. Ad 3. N. Conf. vel potius suppositum, quòd Deum solum immediatè accedentes tam facillè & securè consequamur Divina beneficia, tum propter indignitatem nostram, tum propter Dei decretum.

R. P. Pichler Theol. Polemic.

quædam dare nolentis nisi intercedentibus Sanctis, ut partim ab experientia partim ex Patrum doctrina colligitur.

Ob. 4. In Scripturis nullum exstat mandatum, vel probatum exemplum invocationis Sanctorum alterius vitæ, vel promissio exauditionis: ergo non rectè & utiliter invocantur. Hanc crambem perpetuò coquit & recoquit Lomerus. Sed facillè R. 1. retorq. argum. Lutherani baptizant infantes ante usum rationis, servant jejunium naturale ante Communionem sacram, improbare nequeunt vorum castitatis, nec improbant apud illos, qui habent hoc donum: & tamen nullum de his exstat in Scripturis mandatum, probatum exemplum, & promissio particularis atque explicita. Igitur transmissio A. N. C. R. 2. Multa rectè fiunt, etiamsi in Scripturis non sint *mandata*, uti servare Virginitatem, omnia dare pauperibus &c. Imò ipse Lomerus p. 273. rotundè fatetur, invocationem Sanctorum, etiamsi nihil omnino in Scripturis de ea contineretur, ex hoc capite non fore illicitam & prohibitam. Rursum, etiamsi nullum *exemplum* exstaret in Scripturis (exstare tamen supra ostendimus in probatione 1.) sufficerent exempla innumera piorum fidelium, & SS. Patrum, de quibus in probatione 2. satis est dictum. *Promissio* particularis non est necessaria, cum etiam Lutherani admittant, Sanctos in cælo generaliter pro nobis orare, & aliquid impetrare, licet de hoc nullam afferre possint promissionem particularem. Promissio autem generalis etiam

T. 2.

est

est pro invocatione & intercessione Sanctorum, ubi nimirum DEUS promittit exaudire preces supplicantium, sine ulla exceptione dicens: *Petite, & dabitur vobis.* Mat. 7. *Omnis enim, qui petit, accipit.* ibidem & alibi scriptum. Sed qui invocant Sanctos, petunt aliquid à DEO, scilicet per & cum Sanctis.

26. Dices. Si invocatio Sanctorum esset cultus DEO gratus, & nobis utilis, haud dubiè in SS. Litteris id nobis revelasset DEUS; quia omnem voluntatem suam de obtinenda nostra beatitudine ibidem nobis revelavit. Hoc magni momenti argumentum (inquit M. Lomer p. 165.) Jesuitæ dextrè dissimulant, nihilque respondent. 2. Omnis cultus DEO gratus debet esse juxta voluntatem DEI: sed si in Scripturis non existat præceptum, formula, exemplum, promissio, non est juxta voluntatem DEI: ergo. Atqui de invocatione Sanctorum non existat præceptum &c. M. P. ex Apostolo, qui Coloss. 2. v. 8. 22. prohibet omnem cultum electitium, seu ab hominibus excogitatum, qui vocatur *idolo-genita*. R. N. absolutissimè assertum, & retorq. in Baptismo parvulorum, jejunio naturali ante Communionem sacram, Mystero Trinitatis, existentia, integritate, puritate Scripturæ S. & in alijs plurimis, quæ necessariò credenda aut facienda judicant ipsimet Lutherani, & tamen in Scripturis vel nulla, vel non nisi obscura fit mentio, uti demonstravimus supra de Scriptura S. Datur nimirum etiam alius modus aliqua nobis revelandi præter Scripturam, scilicet per

Traditiones, quæ sunt Verbum DEI non scriptum. Deinde satis deducitur invocatio Sanctorum etiam ex Scripturis, ut ostensum est in nostris probationibus. En! quàm dextrè & facilè respondeant Jesuitæ, & nihil dissimulent. Ad 2. D. M. debet esse juxta voluntatem DEI vel præcipientem, vel consulentem, vel approbantem. C. M. semper juxta voluntatem DEI præcipientem. N. M. DEUS nullibi improbat invocationem Sanctorum, imò positivè probat, ut patet ex nostris probationibus. Paulus tantùm rejicit cultus superstitiosos, inanes, falsos, contra DEI aut Christi voluntatem ab hominibus excogitatos.

Ob. 5. Sancti nihil sciunt de nostris precibus in particulari: ergo. A. P. ex Scriptura. *Tu nesci SOLUS cor omnium filiorum hominum.* 3. Reg. 8. *Mortui nihil noverunt amplius.* Eccl. 9. *Abraham nescivit nos, & Israël ignoravit nos.* Ilà. 63. R. N. A. Textus 1. debet sic intelligi: DEUS solus cognoscit corda hominum, seu secreta cordium, ex natura sua, & ex infinita ac intrinseca perfectione, quo sensu dicitur etiam solus bonus, immortalis, justus, faciens mirabilia; tamen hæc omnia possunt convenire etiam hominibus, sed alio modo, scilicet non per essentiam & naturam, sed per communicationem & participationem: sic cognoscunt Sancti secreta cordium per cognitionem participatam vel specialem revelationem. Textus 2. & 3. loquuntur de cognitione naturali, quam solum habebant mortui, etiam justi, ante adventum & descensum Christi.

Christi ad inferos, utpote nondum Beati; non de cognitione supernaturali, quam habent Beati in caelo, intuitive videntes DEUM. Ordinariè itaque, & dempra speciali revelatione, rone nihil sciebant de ijs rebus, quæ gererantur in terris, licet probabiliter etiam ijs revelaverit DEUS, dum per illos vivi rogabant DEUM. Adde, quòd ultimus textus videatur habere hunc sensum: Abraham & Jacob nesciunt nos, hoc est, non agnoscunt nos pro filijs suis propter peccata nostra, ut vult S. Hier.

28. Ob. 6. Conc. Laodicenum Lege prohibuit, ne homines precarentur Angelos propter illum textum Pauli: *Nemo vos seducat volens in humilitate & Religione Angelorum &c.* Coloss. 2. v. 18. Ita testatur Theodoretus. Item S. Chrysostomus hom. 5. in Mat. ait: *Deus salutem nostram non tam alijs pro nobis rogamibus vult donare, quam nobis &c.* Sic meretrici donavit salutem: sic latronem è cruce in Paradisum transtulit: nullius Patroni, nullius precibus Mediatoris inflexus. R. quid sentiant Concilia & Patres de invocatione Sanctorum, in probatione 2. vidimus. Conc. Laodicenum imprimis est tantum Particulare, eujusmodi infallibilia non sunt nisi secundum ea, quæ à Papa approbantur, vel à tota Ecclesia recipiuntur. Deinde cum Paulo solum damnat hæresim, vel potius idololatriam Simonis Magi, docentis, quosdam Angelos velut quosdam minores Deos esse adorandos, qui fabricassent mundum &c. Ita Paulum intelligunt S. Hieron. S. Chrysost. &

alij PP. Item docentis, Deum apprehendi non posse, sed per Angelos esse placandum. S. Chrysost. ibi agit contra illos, qui in propria persona orare nolunt, sed præcisè alienis precibus juvari volunt; subjungit enim: *Hæc dicimus, non ut supplicandum esse Sanctis negemus, sed ne dormientes ipsi alijs tantummodo nostra curanda mandemus.* Deinde fatemur, absolute non esse necessariam invocationem Sanctorum, & posse nos immediate accedere ad solum Deum & exaudiri, licet dicamus, ordinariè nos facilius & certius exaudiendos, si Sancti nobiscum orent Deum; quod ipsum dicere debent Adversarij, invocantes eos, qui adhuc vivunt.

Ob. 7. Sancti in caelo jam acceptant omne præmium pro suis operibus bonis, scilicet æternam gloriam: ergo nihil superest, quod alijs impetrent vel elargiantur. 2. Sancti in caelo sibi ipsis nihil amplius mereri possunt: ergo multò minus nobis. 3. Videtur sapere Ethnicisimam, dum aliqui Sancti invocantur pro viatoribus, alij pro capitivis, alij pro febri, vel alio morbo laborantibus, alij pro bobus, alij pro ovibus &c. quali tanquam Dij præsiderent his creaturis, sicut Dij Gentilium. 4. Aliqui, quos invocant Catholicij, nec existunt in rerum natura, ut Georgius, Christophorus, Catharina, cum eorum Legendæ scateant fabulis, & aliorum Sanctorum Legendæ sint profus ridiculæ. 5. Experimentia docet, Sanctos sæpe invocari frustra in morbis, periculis &c. ergo.

Ttt 3

R. ad

R. ad 1. Jam acceperunt omne premium essentialè, quod consistit in visione intuitiva Dei C. Ant. accidentalè, ad quod spectat etiam invocari ab hominibus, exaudiri preces à Deo, gloria corporis suo tempore &c. N. Ant. & Conf. Ad 2. licet nunc nihil amplius mereri possint pro se, & multò minus pro nobis, meriti tamen sunt in vita pro se, & sic aliquo modo pro nobis, quatenus nempe per merita sua facti sunt Deo valde chari, & consequenter valde potentes in suis intercessionibus pro nobis. Ad 3. Nos illos Sanctos, quos pro certis personis, certis in necessitatibus, morbis &c. invocamus, religiosè quidem invocamus, non tamen latreviticè, ut faciebant Gentiles, sed cultu minore, scilicet dulciæ & hyperdulciæ. Cur autem certos Sanctos in certis casibus imploremus præ alijs, indè fit, quia vel floruerunt specialiter in aliqua virtute, vel plura in certo membro, vel certo cruciatuum genere, pro Deo passi sunt, vel quia experienciã didicimus, certos Sanctos in quibusdam necessitatibus sæpius à Deo opem impetrasse, quàm alios, uti S. Sebastianum & S. Rochum in

morbis pestiferis, S. Antoniatum in rebus deperditis &c. Ad 4. hæretica est protèrvia dubitare, an sint in eorum natura, quos Universalis colit Ecclesia. Vita aliquorum Sanctorum historiam fabulis quibusdam fuisse nonnunquam corruptam, & quædam Acta esse apocrypha fateamur, sed indè non sequitur, ejusmodi homines vel omnino nunquam fuisse, vel non esse Sanctos, Ecclesia non definit veritatem historie, sed sanctitatem hominum. Inter Legendas faciendum est discrimen: aliqua ab Ecclesia sunt approbata vel tolerata: alia sunt rejecta & non approbata: hæ nullius sunt auctoritatis, bene tamen illa. Ad 5. Experientia etiam docet oppositum, in morbis, periculis &c. sæpe manifestum auxilium à Sanctis & per Sanctos esse impetratum. Deinde nunquid etiam Adversarij sæpe frustra invocant sua fidei alumnos in hac vita existentes? Nunquid frustra sæpe invocant Deum ipsum? an propterea hæ invocatio non est licita, vel omittenda? Sæpe non exaudimur, quia malè petimus, vel quia, quod petimus, non prodesse nobis novit Deus, & Sancti.

§. III.

De Reliquijs Sanctorum.

30. Sciendum 1. *Reliquiarum* nomine intelligi non solum corpora Sanctorum, vel eorum partes, sed etiam vestes, baculos, rosaria, & alia, eorum usu vel tractu sacrata, uti sunt instru-

menta Martyrij, puta cruces, fustes &c. imò & sepulchra &c. Crux, in qua Christus pependit, ejusque particula spectant ad Reliquias, ceteræ verò cruces pertinent ad Imagines sacras.

tas. Unde venerari decet particulas Crucis Christi, etiam si non habeant formam crucis; cruces vero, quae coluntur tanquam imagines Crucis Christi, colendae amplius non sunt, postquam perdididerint formam crucis.

31. Sc. 2. Questionem esse, an & quo modo liceat venerari Reliquias factas. Marcionistae olim, Eunomius, & Vigilantius, pridem damnati haeretici, dicebant, corporibus Sanctorum non alium honorem & cultum competere, quam sepulchrum. Ijs egregiam tulerunt operam Diocletianus tyrannus & Julianus Apostata Imperatores, nuper vero Calvinistae, qui gentiliū more & prorsus inhumano debacchati sunt in SS. Reliquias praesertim in Gallia, ubi ossa SS. Irenaei, Hilarii, & Martini effusa cremarunt, & pulverem in profluentem projecerunt. Minus quidem sacras Reliquias tractant Lutherani, docentes, corpora vel ossa Sanctorum non irreverenter tractanda; cum prioribus tamen ijs denegant omnem cultum religiosum, cujusmodi juxta Gerardum de morte §. 97. est 1. illa populo religiose veneranda monstrare. 2. Eadem spectantibus osculanda offerre. 3. Coram illis genua flectere, vel proci dere. 4. Peregrinationes ad eorum loca instituire. 5. Arbitrari, quod ibi preces citius exaudiantur. 6. Putare, quod illorum cultus aliquid faciat ad impetrandam à DEO gratiam & remissionem peccatorum. 7. Reliquias decorare candelis accensis, serico, aliisque ornamentis. 8. Eas ad majorem juramentorum religionem adhibere. 9. Portare in collo ex devotio-

ne & fiducia ad DEUM & Sanctos. 10. Imponere languentibus & Defunctis impetrandae opis causam.

Sc. 3. Cultum rei sacrae competentem, adeoque religiosum, dividi in absolutum & respectivum. *Absolutus* est, quo quis alterum honorat propter excellentiam ipsi intrinsicam; & hic cultus non alteri nisi creaturae rationali exhiberi potest. *Respectivus*, quo quis alterum honorat non propter excellentiam in ipso residentem, sed propter respectum, quem habet ad aliquid aliud; & hie cultus potest exhiberi etiam rebus inanimatis. Sic imagines colimus propter prototypon, sive propter id, quod representant, Reliquias SS, propter personas v. g. Christum, B. Virginem, vel alios Sanctos, quorum usu vel tactu nobilitatae sunt, adeoque non quasi physice ac in se ipsis essent res sanctae, sed moraliter, & in affirmatione hominum propter Sanctos, à quibus sunt, vel quos respiciunt. Unde

Dicendum. Sacras Reliquias venerari licet & decet, & quidem cultu religioso. Intellige *respectivo*, ut primum explicavimus. Posterius membrum indiget solum explanatione. Res sacra colenda est cultu sacro seu religioso: sed Reliquiae sunt res sacrae, scilicet moraliter, quia sunt sacrae usu vel tactu Christi aut Sanctorum; ergo colendae sunt cultu religioso. Prius membrum

Prob. 1. ex Scriptura. Deus ipse jubet nos honorare loca & res sanctas. Sic ad Moylen dixit: *Solve calcamentum de pedibus tuis: locus*

locus enim, in quo stas, terra sancta est. Exod. 3. Sic Angelus ad Josue: Solve calcamentum de pedibus tuis: locus enim, in quo stas, sanctus est. Jos. 5. Adorate scabellum pedum ejus. Pl. 98 hoc est, arcam Testamenti, quæ per scabellum hoc intelligitur 1. Paral. 28. Item DEUS ipse varijs miraculis honoravit corpora & reliquias Sanctorum: ergo & nobis licet decetque venerari. A. P. DEUS ipse sepelivit corpus Moysis, Deut. 34. Christus miraculose sanavit mulierem hamorrhoidalem, postquam hæc tetigit *FIMBRIAM VESTIMENTI* ejus. Luc. 8. *Umbra* Sancti Petri sanabat infirmitates. Act. 5. *Sudaria & semicinctia* S. Pauli deferebantur ad ægros, & convalescebant. Act. 19. Taceo innumera miracula, quæ extra Scripturam S. referuntur à SS. PP. Augustino, Gregorio Turonensi, alijsque Scriptoribus tam veteribus, quam recentibus, in quibus passim occurrant prodigia, quæ contigerunt & hodie dum contingunt ad sepulchra Sanctorum, ad Reliquias sacras, ubi prodigiosa beneficia indies obtingunt religiosè ac devotè eas venerantibus.

Probat 2. ex Traditione Apostolica, & perpetua Ecclesiæ praxi. De utraque apertè testantur SS. Patres & Historici; ab ipsis enim Ecclesiæ primordijs usque ad nostram ætatem sepulchra & corpora Sanctorum in tanto honore habita fuisse legimus, ut etiam templa & altaria DEO in honorem & memoriam eorum erecta fuerint. S. Clemens Apostolorum coetaneus l. 6. Conf. Apost. c. 30. ait:

Eorum, qui in Deo vivunt, nec Reliquia sine honore manent. S. Anacle- tus, quartus à D. Petro Papa, ep. 7. *Secunda sedes (templum) apud Alexandriam B. PETRI NOMINE à Marco discipulo ejus atque Evangelista CONSERVATA est.* S. Ignatij Martyris ossa Antiochiæ Romanam honoris ergo translata esse meminit Niceph. l. 3. hist. c. 19. Euseb. Emiff. homil. de Blandina interrogat: *Ubi sunt, qui dicunt, venerationem sacris Martyrum deferendam non esse corporibus?* S. Chryost. homil. 40. in SS. Juventium & Maximum: *Sepe eos invisamus, capsum attingamus, magnæque fide Reliquias eorum contingamus, ut inde benedictionem aliquam assequamur.* S. Aug. ep. 103. *Reliquias B. Martyris Stephani, quas non ignorat Sanctitas vestra (sicut & nos fecimus) quam convenienter honorare debeatis.* Lege l. 22. c. 8. de Civit. S. Hieron. ep. 11. ad Riparium docet, *Christianos solum Deum adorare, sed Martyres & Reliquias eorum venerari, quorum honor ad Dominum redundat, qui dixit: qui vos suscipit, me suscipit.* Videatur idem fusè contra Vigilantium, & ep. 53. ad Riparium.

Prob. 3. ex ratione. Lumen naturale dicat, honestum & æquum esse venerari id, quod fuit organum ad opera bona & virtutes exercendas, instrumentum Dei ad patranda miracula, destinatum ad perennem aliquando in cælo gloriam: sed tale quid sunt corpora & ossa Sanctorum. Item venerari id, quod in nobis excitat pietatem,

stimulat ad varias virtutes patientiæ, charitatis, castitatis, fortitudinis &c. sed hoc efficiunt in nobis visa sepulchra, instrumenta passionis, & Reliquiæ Sanctorum: ergo. Huc facit dictum S. Ambrosii serm. 92. in festo SS. Naz. & Celli. *Honoro itaque corpus, quod Christum honoravit in gladio, quod cum Christo regnabit in cælo.*

34. Ob. 1. Deus sepeliendo corpus Moysis abscondit ipsemet, ne illud venerentur Judæi: ergo Deus non vult nos venerari Reliquias. 2. Jubet idem Deus sepeliri corpora mortua Eccl. 38. *Fili in mortuum produc lacrymas, & secundum judicium contege corpus illius:* ergo alius ipsis honor deferri non debet; præsertim cum turpe sit & ignominiosum mortuis, si eorum corpora extra sepulchrum sinantur publicè computrescere. 3. Christus reprehendit Pharisæos, quod ornaverint sepulchra Sanctorum: *Va vobis, qui edificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta justorum* Mat. 22.

R. ad 1. Trans. Ant. N. Conf. Deus honoravit corpus Moysis, quod ipse sepeliverit, & sic docuit, corpora Sanctorum honorari posse; & ideo rectè honorantur ab Ecclesia, eò quod nunc nullum sit amplius idololatriæ periculum, quale fuerat apud Judæos, qui corpus Moysis, si scivissent ejus tumulum, facillè adorassent tanquam Idolum, exemplo Gentilium inducti, inter quos diu vivebant in Ægypto. Ad 2. ibi est sermo de Sepultura statim post obitum, quam Catholici non negant viris sanctis; eò quod cor-

R. P. Pichler Theol. Polemica.

pora recens mortua tetrum exhalent fœtorem, & propter saniem horrore spectantibus, ac ignominia forent Sanctis: at postquam exesa, & ab omni fœditate purgata, ac insuper pretiosè ornata sunt, rectè exponuntur hominum oculis; idque Sanctis gloriosum, & spectantibus utile est, eò quod excitetur eorum memoria, & horum imitandi studium. Ad 3. Christus reprehendit Pharisæos, partim propter hypocrisim, quia isto externo cultu contenti internas animæ virtutes negligebant, volentes tamen pro valde probis haberi; partim propter crudele eorum mores, quia non Prophetas, quorum sepulchra ornabant rectè, sed potiùs eorum occisores imitabantur infidias struendo vitæ Christi & Sanctorum.

Ob. 2. Plurimæ fraudes contigerunt, & adhuc possunt contingere circa Reliquias: ergo earum cultus, utpote tot imposturis obnoxius, DEO non placet. A. constat ab experientia, quæ compertum est, à Catholicis Reliquiarum loco sæpe honorata esse ossa latronum, membra brutorum, vel alias res minimè sacras. Sic Genevenses deprehenderunt fuisse pumicem, quod Catholici priùs colebant ut cerebrum S. Petri. Constat. Eadem Reliquiæ monstrantur in diversis locis, ut corpus S. Dionysij Areop. Parisijs & Ratisbonæ. Tot particula Crucis Christi hinc inde asservari dicuntur, ut, si omnes colligerentur, integram navem onerariam replerent &c.

R. 1. Retorq. argum. plurimæ fraudes contigerunt, & adhuc possunt con-

U u u tin-

gere apud Sectarios circa natales filiorum, ita ut multi filij ex adulterio nati supponantur à matribus, qui postea honorantur tanquam legitimi: ergo nullus. Prædicans honorari debet tanquam proles legitima; quia certum non est, an non sit spurius. Hinc R. 2. etiam si aliquoties quedam forsitan Reliquia fuerint supposititia, & absolutè adhuc esse possint, vel ex malitia, vel ex infirmitate & ignorantia hominum, minimè tamen sequitur, omnes Reliquias debere esse suspectas, sua veneratione privandas & rejiciendas, etiam ubi nulla est ratio dubitandi de earum legitimitate. Adde, quòd fideles formaliter non errarent, si bona fide, & ex ignorantia venerarentur Reliquias supposititias & falsas, nec minùs in his coleretur ille Sanctus, cujus esse creduntur. Quin propter bonam venerationem intentionem posset Deus ad intercessionem illius Sancti, quem honorare cupiunt, ijs varia beneficia concedere, imò & miracula patrare. Vel dici potest, quòd fideles colant Reliquias semper cum hac tacita conditione: si sit vera Reliquia. Quo supposito nunquam errarent: vel enim esset vera vel falsa? Si vera, non errant; si falsa, non colunt, quia non purificatur conditio. Accedit, quòd saltem post Concil. Lateran. & Trid. non ampliùs sit magnum periculum erroris, quia ab his statutum est, ne novæ Reliquia exponantur publicæ venerationi sine prævia Ecclesiasticæ Potestatis approbatione. Experientia de supposititijs Reliquijs non est frequens, si tamen aliquando fuerit. Dein nihil

obest juxta dicta. Illa de punice Genevensium, quam Gerardus adducit, probabiliter conficta est à Calvinistis ex odio SS. Reliquiarum. Ad Confirm. Quòd eadem corpora dicantur subinde in diversis asservari locis, indè sit, vel quòd in pluribus locis sit eorum pars, vel quòd sint plures Sancti ejusdem nominis, & per errorem, qui humanitus potest contingere, putetur esse corpus ejusdem Sancti, eò quòd documenta belli, incendij, vel temporum injurià perierint &c. Quòd dicitur de Crucis particulis, figmentum est. Dein idonei Scriptores dicunt, lignum Crucis novo prodigio non fuisse imminutum, licet plurimæ particulae in varias Christiani orbis partes pro solatio fidelium fuerint asportata.

Ob. 3. Crux Christo attulit dolorem & ignominiam: ergo potius est detestanda quàm honoranda ab ijs, qui diligunt Christum; quia utique impius vel stultus censeretur esse filius, qui honoraret patibulum, in quo ejus pater pependit. Confirmatur. Hostes Christi gaudebant de passione illius: sed qui colunt instrumenta passionis Christi, etiam videntur gaudere de passione illius: ergo. Adde, quòd S. Ambr. de obitu Theodosij dicat, gentilem esse errorem adorare lignum S. Crucis.

R. Crux attulit quidem Christo dolorem & ignominiam, majus tamen simul gaudium & gloriam ob devictum in cruce diabolum, ob exaltationem suam propter mortem crucis, quam innocens & volens sustinuit. Non dolor & ignominia Christi, quatenus ipsi

maia

mala erant, sed quatenus gloriosa, nobis verò utilia sunt, placent Catholicis. Unde paritas non est cum filio honorante patibulum, in quo ejus pater propter crimina, ac nolens, suspensus est. Ad Confirm. serè eadem est responsio. Nos compatimur Christo propter dolores, quatenus ipsum affligebant, gaudemus propter eosdem, quatenus Christo attulerunt gloriam, nobis redemptionem, & crucem tanquam trophæum statuimus. S. Ambrosius solum vult, errorem esse crucem adorare propter se, & sine respectu ad Christum, seu adorare *absolutè*, non *respectivè* propter Christum.

37. Dices. Si Crux est adoranda propter Christum, & ejus contactum, sequitur 1. Labia Judæ Christum osculantis, manum servi Christum percutientis &c. religiosè adoranda esse. 2. Etiam asinam, super quam sedens Christus Jerusalem ingressus est. R. N. utramque sequelam, primam quidem, quia os Judæ, manus Malchi & Judæorum, fuerunt quidem instrumenta passionis, sed activa, viva, & cum sce-

lere conjuncta, quæ si colerentur, censerentur coli ipsi homines scelerati. Alia longè instrumenta, & quidem innocentia, sunt crux, funes, clavi &c. *Actio* in passione Christi fuit scelerata, uti & instrumenta immediata actionis, veluti labia Judæ, manus percutientium &c. Econtra *passio* fuit sancta, & instrumenta immediata passionis, uti crux, spinæ &c. quæ quidem erant etiam instrumenta actionis, sed tantùm mediata & remota. Ad alteram sequelam pridem respondit S. Athanas. l. quæst. ad Antioch. q. 15. *Non per asinum Christus diabolum devicit & daemones, neque in eo salutem operatus est, sed in cruce.* Scilicet asina erat jumentum non specialiter electum à Christo ad peragendum Redemptionis negotium sicuti Crux. Dein per se ridiculum esset religiosè colere asinam. Denique Ecclesia, quæ optimè novit, quid colendum, & in quo suus Sponsus adorandus sit, nunquam venerari consuevit asinum, bene tamen instrumenta Passionis Christi.

S. IV.

De Imaginibus Sanctorum.

38. Sciendum 1. Nōmine *imaginis* intelligi similitudinem vel representationem alicujus, scilicet prototypi seu exemplaris sui. Alia est *naturalis*, quam scilicet producit natura: uti est facies relucens in speculo, parelij, crucis, vel alia phænomena in aère; imò

ipse homo ex natura sua est imago DEI, licet imperfecta. Alia est *artificialis*, quam nimirum ars efformat: uti sunt picturæ & sculpturæ representantes hominem v. g. vel Angelum, vel aliquid aliud. Quamvis imago sæpe ab optimis Scriptoribus confundatur cum Ido-

R. P. Pichler Theol. Polemicæ

Unu 2 10

lo & Simulacro; strictè tamen & ex usu tum Scripturæ tum Ecclesiæ *Idolum* vel *simulacrum* dicitur illa imago, quæ vel adoratur ut Deus, vel in qua colitur falsus Deus.

39. Sc. 2. quæstionem duplicem hîc esse de imaginibus artificialibus Christi, B. Virginis, & aliorum Sanctorum, utrùm eas liceat habere intra vel extra tempus, dein utrùm & quomodo venerari? Quippe Calvinistæ negant utrumque, asserentes, imagines sacras nec fieri & haberi licitè posse, nec religiosè coli; Lutherani verò duntaxat cultum earum religiosum tanquam idololatriam rejiciunt. Sequuntur hac in re Bugonotos, & Waldenses hæreticos, & ex parte Imperatores Theophilum, Michaëlem Balbum, Leonem Armenum, item Constantinum Copronymum, ejusque patrem Leonem Isauricum, qui à Judæis inductus primus ex Christianis bellum indixit sacris imaginibus circa annum Christi 720. propterea dictus *Iconomachus* vel *Iconoclasta Bilder Stürmer*, qui cum successore filio propter imaginum cultum Ecclesiam dirissimè persecutus est & devastavit ferè usque ad annum 780. quo tempore sub Adriano Papa & imperante Constantino cum matre Irene habita est Synodus Generalis VII. seu Nicana II. in qua contra Iconomachos definitus est cultus sacrarum imaginum. Quod autem dicemus de sacris imaginibus, intelligendum pariter erit de crucibus, utpote quæ sunt imagines illius sanctæ Crucis, in qua Christus salutem nostram operatus est.

40. Sc. 3. Imaginem sacram posse tri-

plici modo spectari. 1. *Materialiter* & *Physicè*, seu secundum materiam, figuram, artem &c. abstrahendo à representatione; & eatenus non est res sacra, consequenter nec colenda cultu sacro seu religioso. 2. *Formaliter*, & *moraliter*, seu quâ talem, & quatenus representat suum prototypum seu exemplar tanquam terminum: & eatenus est res sacra, si representet rem sacram, propter relationem & respectum, quem habet ad rem representatam. Atque sic spectatam religiosè coli posse, & quidem directè, per se, & propriè, semper tamen *cultu respectivo*, seu propter prototypum, in quod semper resultat imaginis honor, postea dicemus. Nam Vasquez, qui putat, imagines sacras non posse propriè & directè coli a cæcibus internis, sed solum externis, cujusmodi sunt, deponere pileum, osculari, flectere genua &c. Item Durandus, qui putat solum prototypum posse coli coram imagine, ipsam verò imaginem nec actu externo nec interno, valde vapulant à cæteris Doctoribus Catholicis, præsertim Durandus, quia loquuntur contra communem; utrùm verò unius vel alterius opinio damnata sit à Synodo VII. nostrum non est examinare. 3. *Formalissimè*, seu quatenus non tantum actualiter representat prototypum, verum etiam quatenus prototypum in illa objectivè relucet quasi præsens & vestitum imagine, ita ut tam imago quam prototypum directè consideretur per modum unius objecti adæquati: quo modo Ecclesia considerat Crucem in die Pasceves, eam profunda genuflexione adorans, Et tunc tam imago quam

prototypon uno eodémque actu verè, propriè, & directè colitur, licèt imago semper colatur respectivè tantùm & propter prototypon; ferè sicut idem amor tendere potest in DEUM & hominem, licèt alio modo attingat hominem quàm DEUM, DEUM scilicet propter se, hominem verò ultimato propter DEUM. Nimirum prototypon est ratio colendi imaginem, & principale motivum. Unde

41. Sc. 4. Licèt cultus, qui exhibetur imaginibus, aliquo modo spectet ad illam speciem, qua colitur prototypon, scilicet cultus imaginum DEI & Christi ad latriam, B. Virginis ad hyperduliam, aliorum Sanctorum ad duliam; tamen imagines simpliciter & propriè non possunt coli tali cultu, sed solum secundùm quid, reductivè, impropriè, quia imago semper longè superatur à prototypon, v. g. homo pictus à vero homine. Proinde imagines DEI & Christi non nisi impropriè (quo loquendi modo improprio sapiens ut sunt veteres Theologi) dicuntur adorari latriâ; nam quod propriè colitur latriâ, debet posse coli absolute & propter se; quod enim colitur præcise propter aliud, vel propter relationem representationis, jam aliquid minus est, & DEUS non est, neque physicè cum DEO unitum, in unam personam, adeoque latriâ propriè dictâ indignum. Itaque prototypon colitur ut quod, imago ut quo juxta tritum illud: *Effigiem Christi, cum transis, semper honora. Non tamen effigiem, sed quem designat, adora.*

42. Sc. 5. Catholicos, dum dicunt,

facris imaginibus debitum honorem esse impertendum, neutiquam docere aut credere, quòd ijs aliqua Divinitas vel virtus insit, aut quòd ab eis aliquid petendum, aut fiducia in ipsis ponenda sit, ut olim fiebat à Gentilibus; sed per imagines & in imaginibus dicunt adorari Christum, & coli Sanctos, quorum similitudinem gerunt imagines; eò quòd honor, qui ipsis exhibetur, redundet in prototypon: adeoque non cultu *absoluto*, sed *respectivo*, sicut de facris Reliquijs dictum est, quamvis *religioso* tamen; quia sunt res sacræ propter relationem ad rem sacram. Itaque

Dicendum I. Rectè fiunt, & tam 43. intra quàm extra templum statuuntur imagines Christi, B. Virginis, & aliorum Sanctorum. Imò extendit se hæc assertio etiam ad imagines ipsius Dei, SS. Trinitatis, & Angelorum; quamvis enim horum non sit possibilis vera imago, seu similitudo imitans suum prototypon, quia sunt meri Spiritus, adeoque à nulla pictura vel sculptura sensibili imitabiles; nihilominus tamen potest per imagines aliquo modo adumbrari, & quasi per metaphoram sensibus nostris proponi Dei & Angelorum natura, atque perfectiones, quas in hac vita per species proprias cognoscere non possumus. Certè Deus apparuit sapiens in corporea specie v. g. Spiritus S. in specie columbæ, Angeli in specie juvenum, & in Scriptura Deus describitur ut *Antiquus dierum, sedens in throno, cujus vestimentum candidum quasi nix, & capilli quasi lana munda.*

H u u 3

Dan.

Dan. 7. Alibi tribuitur ipsi caput, pedes, brachia &c. licet non habeat huiusmodi membra: cur igitur sic pingi non possit? cum semper habeamus correctivam cogitationem, quia scimus, Deum se non ita habere, non esse columbam, non senem cum canis capillis &c. sed tantum ita proponi, cum in hac vita eum, sicuti est, cognoscere non valeamus. Jam assertio

Prob. 1. ex Scriptura. Deus ipse fecit, & fieri præcepit aliquas imagines. Item Natura aliquas profert, ut supra dictum est: ergo Deo non simpliciter exosæ sunt imagines, consequenter licet eas facere, & habere, etiam in templis. Ant. prob. Deus fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Gen. 1. Mandavit erigi statuam seu imaginem serpentis æneam in deserto. Num. 21. Duos Cherubin aureos & producibiles fieri & poni iussit ex utraque parte Oraculi. Exod. 25. Item duos Cherubin de lignis olivarum. 3. Reg. 6. Prob. 2. ex perpetua Ecclesiæ praxi, non tantum in & extra Ecclesias ponentis imagines, sed etiam venerantis. Nam

44. Dicendum 2. Licet venerari imagines sacras, scilicet cultu religioso, respectivo tamen, ut de sacris Reliquiis dictum. Prob. 1. ex Scriptura, quæ jubet & vult aliquas res inanimatas honorari propter specialem relationem & respectum, quem habent ad Deum & res Divinas. Sic de Arca Testamenti dicit: *Adorate scabellum pedum ejus, quia sanctum est.* Ps. 93. Populus venerabatur serpen-

tem æneum. Num. 21. tum quia ejus aspectu sanabantur, qui morfu igneorum serpentum fuerant læsi, tum quia figura erat Christi in Cruce dependentis; & ita venerabatur, ut Ezechias debuerit hunc serpentem æneum confringere, cum inciperet populus ei adolere thus; incensum enim offerre in Veteri Testamento erat Sacrificij species, soli Deo offerri solita à solis Sacerdotibus ex instituto & persuasione illorum hominum. Loth adoravit pronus in terram duos Angelos in forma humana apparentes. Gen. 19. consequenter honoravit Angelos in aliqua eorum imagine & forma aliena. Nomen JESU venerandum est teste Apostolo, ita ut in ipso omne genua flectatur. Philip. 2. atqui nomen alicujus Personæ est quasi imago personam significans. Denique Litteras sacras utique venerari decet, & quidem plus quam politicè & civiliter, quo modo venerari oportet diploma Régis politici: ergo religiosè; nam sacra Litteræ sunt signa & quasi imagines rerum sacrarum. Unde & praxis ubique habet, ut verba Evangelij audiamus stantes & detecto capite in signum venerationis.

Prob. 2. ex Traditione Apostolica, & continua praxi Ecclesiæ, quam abunde testatur Concil. Nicæn. II. actione 2. 3. 4. 6. & 7. In hac ita definit: *Nos Sanctorum Patrum doctrine insistentes, & Catholica Ecclesia, in qua S. Spiritus inhabitat, TRADITIONEM observantes, definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines in templis sanctis*
DEI

DEI collocandas, habendasque tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in adibus privatis, in vijs publicis &c. Quo omnes, qui contemplantur, illis salutacionem & honorariam adoracionem exhibeant, non veram latriciam, qua solùm Divina Natura competit &c. Imaginis enim honor in prototypum redundat; & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim Sanctorum nostrorum Patrum obtinet disciplina, vel **TRADITIO CATHOLICÆ ECCLESIAE**, qua à sinibus usque ad fines Evangelium suscepit. Actio 2. verò recitans verba Basilij in Julianum ait: *Historias imaginum illorum (Apostolorum, Prophetarum, Martyrum) honore & palam adoro. Hoc enim nobis TRADITUM à SANCTIS APOSTOLIS non est prohibendum, sed in omnibus Ecclesijs nostris eorum historias erigimus.* S. Chrysol. to 5. in Liturgia: *Sacerdos egreditur è parvo ostio portans Evangelium, & conversus ad Christi imaginem inter duo ostia inflexo capite cum exclamacione dicit hanc oracionem &c.* Nicephorus l. 2. Hist. Eccl. c. 7. & S. Damasc. l. 4. orth. fidei c. 17. referunt, ipsum Christum imaginem sui vultus in texto lineo expressisse, ut mitteretur Abagaro Edessenorum Regi, Christum venerari saltem in imagine desideranti. Item S. Lucas Apostolus depinxit imaginem B. Virginis, unò & Christi ac Apostolorum Petri & Pauli (uniquè veneracionis ergo) ut idem Niceph. l. 6. c. 16. & Metaphrastes in vita S. Lucae

commemorant. Ac ejusmodi imago B. Virginis à D. Luca depicta adhuc vilitur Romæ, atque *Maria Major* appellatur: in alijs autem locis plures ad hujus imitationem ab alijs pictoribus factæ videntur.

Prob. 3. ex ratione. Imprimis negativè, quia nullibi prohibitum est habere & venerari SS. imagines. Dein positivè sic: Honorantur imagines Regum, Principum, Parentum &c. Et Præcones suas & suarum uxorum imagines pingi & sculpi curant; quas si honorari vident, se ipsos honorari existimant, si verò ignominiosè tractati cognoscunt, se despici arbitrantur: ergo licitè coluntur imagines saltem cultu politico. Ergo, cum imagines Christi & Sanctorum sint sacrae propter prototypa sancta, quorum sunt representativæ, dignæ sunt cultu sacro seu religioso.

Ob. 1. S. Scriptura prohibet fieri 45. imagines: *Non facies tibi sculptile, nec similitudinem omnium &c.* Deut. 5. *Non facietis vobis Idolum & sculptile.* Levit. 26. Et teste Josepho l. 18. c. 15. nulla in templo à Judæis propter hoc præceptum posita est imago. Item Conc. Elibertinum Can. 36. prohibuit picturas fieri in templi parietibus. R. Solùm Judæis, qui valde proni erant ad Idololatriam, datum est hoc præceptum, nec tamen simpliciter, sed tantùm ne facerent sculptile, ut adorarent illud tanquam Deum, vel in illo falsum Deum; nam. Deut. 5. statim additur: *Non adorabis ea, neque coles.* Et Exod. 20. *Non facietis vobis Deos argenteos.* Et sicut in pri-

mo præcepto Decalogi per verba, *non habebis Deos alienos*, prohibetur actus idololatriæ interior, ita per verba, *non facies tibi sculptile*, prohibetur idololatria exterior. Ubi igitur periculum Idololatriæ non est, fieri possunt imagines, & poni etiam in templis, quia textus nullus quidquam dicit de non ponendis imaginibus *in templo*. Si Judæi non habuerint in templo, & verum sit testimonium Josephi, credendum est, fuisse legem Ceremonialem, quæ post Christi adventum abrogata est. Conc. Elibert. nihil aliud voluit, quam consulere imaginibus, ne scilicet irreverentia illis fiat vel à crusta decedente, vel à Gentilibus, Christianos tunc valde persequentibus.

46. Ob. 2. In Scriptura saltem prohibetur cultus religiosus imaginum, quia Deut. 5. additur: *Non adorabis ea, & non coles*, per tò *adorabis* prohibetur cultus exterior v. g. genuflexio &c. per tò *coles* interior animi devotio. 2. Concilium Francofordiense damnavit Conc. Gen. VII. in quo definitus est cultus SS. imaginum: idem fecit Carolus M. qui Francofordi Concilio interfuit. ut patet ex ejus 4. libris, qui dicuntur Carolini. 3. SS. PP. reprobant sæpius cultum imaginum, ex quibus S. Aug. ait ep. 119. ad Januar. *primo præcepto prohibetur, ne quis colat ullam imaginem DEI, nisi unam eandem cum ipsa, qua est Christus*. R. ad 1. solum prohibetur cultus religiosus latriæ, & ultimò sistens in imagine, quo modo colebant Ægyptij, inter quos Judæi diu vixerant, & ad eo-

rum imitationem valde proclives erant. Ad 2. Conc. Francoford. non est approbatum quoad ea, quæ statuit contra imagines sacras. Deinde vel non damnavit Synodum VII. in qua definitus est cultus SS. imaginum, sed aliam sub Leone Isaurico, quam Græci subinde VII. appellant: vel si damnavit legitimam Synodum, id fecit errore, non juris, sed facti, quia falsò putabant Patres Concilij Francoford. in illa Synodo decretam fuisse imaginibus adorationem latriæ: vel Conc. Francoford. fuit corruptum à Sectarijs, ut docet Tannerus. Illi quatuor libri non sunt Caroli M. ut probat Bellarm. solidè. Ad 3. Patres solum reprobant cultum superstitiosum & idololatricum, S. Aug. pariter vult, tantum prohiberi aliam imaginem coli *ut Deum*.

Ob. 3. Culus, quem Catholici exhibent imaginibus, est idololaticus: ergo. A. P. quia faciunt prorsus id, quod fecerunt Gentiles, & Israelitæ vitulum aureum adorantes, nam Gentiles, saltem prudentiores, uti & Judæi, non credebant sua Idola esse Deos, sed in his Idolis volebant colere verum Deum; sed quia simul colebant hæc Idola seu imagines, habentur pro Idololatriæ: hoc faciunt etiam Catholici venerando ipsas imagines. R. N. A. & ejus probationem. Nam Gentiles & Judæos in Idolis suis vel adorasse falsos Deos, vel agnovisse aliquam in ijs latentem Divinitatem, vel ipsa Idola adorasse ut Deos, spem suam in ipsis collocando, & in ligno, lapidebusque cultum & venerationem ultimò terminando, adeoque fuisse verè *Ido-*

Idololatrias, constat ex eo, quia Idolis, non DEO vero, sacrificabant; nam Sacrificium semper habebatur pro cultu Divino. De Gentilibus ait Daniel c. 5. *Bibebant vinum, & laudabant Deos suos aureos, & argenteos, arcus, ferreos, ligneosque & lapideos.* Et Paulus I. Cor. 10. *Qua immolant Gentes, demonijs immolant, & non DEO.* De Judæis verò Psalmista testatur: *Commixti sunt inter Gentes, & didicerunt opera eorum, & servierunt sculptilibus eorum, & IMMOLAVERUNT filios & filias suas demonibus.* Psal. 105. Et Psal. 106. *Oblii sunt DEI sui.* Item Deut. 32. dicitur: *IMMOLAVERUNT demonijs & non Deo.* Demum ipse Aaron Exod. 32. ait ad Populum Israëliticum: *Hi sunt Dij tui (inteligit vitulum aureum) qui te deduxerunt de terra Egypti.* Adde, quòd sensu communi semper existimatum fuerit, Gentiles (& Judæos subinde) adorasse Idola tanquam Deos, vel in Idolis coluisse falsos Deos, vel saltem credidisse, Deum esse corporeum & similem Idolis v. g. vitulo. Nihil horum reperitur apud Catholicos, qui sacras imagines venerantur: non ergo committunt Idololatriam, cum juxta S. Augustinum, 1. de Trinit. c. 6. *Idololatra dicantur, qui simulacris eam servitutem exhibent, qua debetur Deo.* Et quis credat, cultum sacrarum imaginum esse idololatriam, cum Deus tot miraculis pro eo pugnet, & innumeris beneficijs imaginum cultores cumulet? Adeat, qui

R. P. Pichler Theol. Polemica.

de hoc dubitat, pia sacella & templa, ubi asservantur thymaturga imagines, uti Laurenti, Oettingæ Veneris &c. & in nostra vicinia Biberbachij, ubi peculiari devotione colitur imago Crucifixi, & lustret suspensa anathemata. An omnibus, per omnes mundi partes existentibus, & innumeris testibus, fidem effrons denegabit? Dicat ergo, cur illis duntaxat talia beneficia, quæ oculis videmus, Deus conferat, qui imagines honorant?

Ob. 4. Imago non potest coli absolute & propter se; quia quæ imago est respectiva: ergo non potest coli quæ imago. 2. Homo est imago Dei: ergo juxta nos debebit coli religiosè. 3. Si imago crucis est honoranda, tunc omnis crux est honoranda, eò quòd Christus in aliqua cruce pependerit: ergo etiam honorandæ sunt omnes funes, omnia flagella, omnia sepulchra &c. quia Christus jacuit in aliquo sepulchro &c. R. ad 1. N. Conf. vel Dist. non potest coli quæ imago inadæquate sumpta. C. adæquate sumpta N. Conf. imago, quia est relativa, dicit fundamentum & terminum: sumpta sola sine termino seu prototypo non est capax honoris. Ad 2. posset quidem homo considerari ut imago Dei, & sic religiosè etiam coli, sed communiter non ita considerari solet. Ad 3. N. Conf. quia funes, flagella, sepulchra &c. non fiunt in hunc finem, ut exprimant flagella, sepulchrà &c. Christi, saltem ordinariè, sicut tamen crucees in hunc finem fieri solent: ergo crucees habent rationem imaginis, non illa.

48.

XXX

CON-